

*Załącznik do Uchwały Nr XXXVII/190/17
Rady Miejskiej we Włodawie
z dnia 31 maja 2017 r.*

**Miejski Program
Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
Miasta Włodawa
na lata 2017-2020**

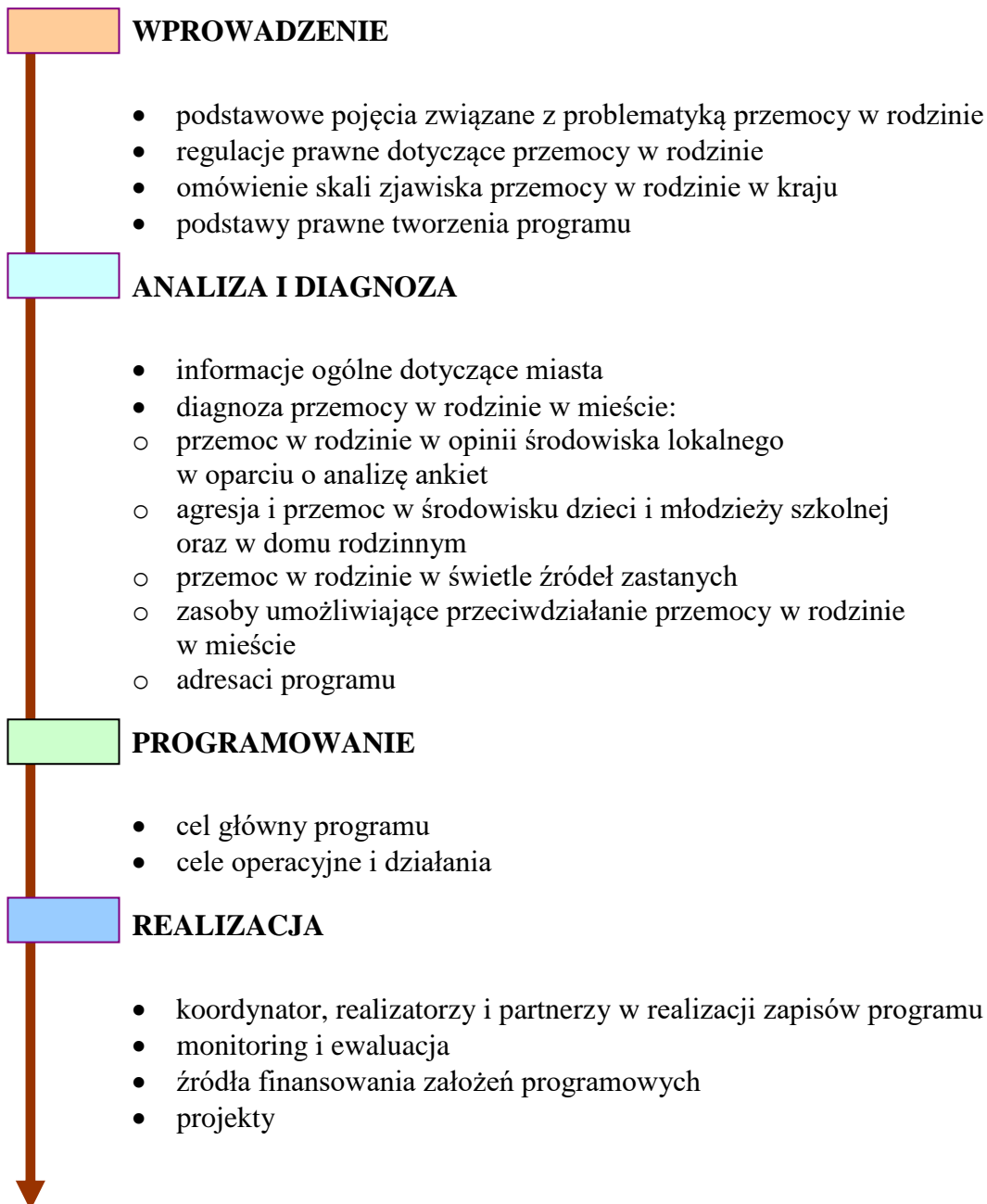

SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE	4
1. DEFINICJA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ	4
2. RODZAJE I FORMY PRZEMOCY W RODZINIE	4
3. SKALA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W KRAJU	5
4. PODSTAWY PRAWNE TWORZENIA PROGRAMU	12
II. ANALIZA I DIAGNOZA	14
2. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W MIEŚCIE	15
2.1. CHARAKTERYSTYKA MIASTA	15
2.2. BADANIA ANKIETOWE PRZEPROWADZONE NA POTRZEBY PROGRAMU	17
2.2.1. PRZEMOC W RODZINIE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO	18
2.2.2. NEGATYWNE ZACHOWANIA I ZJAWISKA PATOLOGICZNE W OTOCZENIU SZKOLNYM I RODZINNYM UCZNIÓW	24
2.3. PRZEMOC W RODZINIE W ŚWIETLE ŹRÓDEŁ ZASTANYCH	27
3. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE W MIEŚCIE	31
3.1. PODMIOTY ŚWIADCZĄCE WSPARCIE W MIEŚCIE	32
3.2. PODMIOTY SPOZA MIASTA WSPIERAJĄCE MIESZKAŃCÓW	33
3.3. WSPÓŁPRACA KOŚCIOŁÓW W ZAKRESIE EDUKACJI NA TEMAT PRZEMOCY W RODZINIE I WSPIERANIA RODZIN W KRYZYSIE ..	35
3.4. ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA KRZYWDZONYM DZIECIOM	35
4. ANALIZA SWOT	36
5. ADRESACI PROGRAMU	40
III. PROGRAMOWANIE	40
1. CEL GŁÓWNY PROGRAMU	40
2. CELE OPERACYJNE, DZIAŁANIA, HARMONOGRAM, REALIZATORZY I PARTNERZY, WSKAŹNIKI, ZAKŁADANE REZULTATY	41
3. KOORDYNATOR, PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE I PARTNERZY	50
4. MONITORING I EWALUACJA	50
5. FINANSOWANIE	51
6. PROJEKTY	51

MIEJSKI PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE MIASTA WŁODAWA NA LATA 2017-2020 – STRUKTURA DOKUMENTU

Na poniższym diagramie przedstawiono strukturę dokumentu programu.

I. WPROWADZENIE

1. DEFINICJA ZJAWISKA PRZEMOCY DOMOWEJ

Przemoc w rodzinie można oceniać w kategoriach prawnych, moralnych, psychologicznych i społecznych. Na potrzeby niniejszego Programu najbardziej odpowiednią definicją przemocy jest definicja zawarta w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 1390). Artykuł 2. pkt 2. tejże ustawy definiuje przemoc w rodzinie jako „jednorazowe albo powtarzające się, umyślnie działanie lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

2. RODZAJE I FORMY PRZEMOCY W RODZINIE

Wyróżnia się cztery podstawowe rodzaje przemocy: **fizyczną, psychiczną, seksualną i ekonomiczną**. Rozszerzenie tych pojęć przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Rodzaje i formy przemocy

rodzaje przemocy	formy zachowań
przemoc fizyczna	popychanie, odpychanie, obezwładnianie, przytrzymywanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie, duszenie, bicie otwartą ręką i pięściami, bicie przedmiotami, ciskanie w kogoś przedmiotami, parzenie, polewanie substancjami żrącymi, użycie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielanie koniecznej pomocy itp.
przemoc psychiczna	wyśmiewanie poglądów, religii, pochodzenia, narzucanie własnych poglądów, karanie przez odmowę uczuć, zainteresowania, szacunku, stała krytyka, wmawianie choroby psychicznej, izolacja społeczna (kontrolowanie i ograniczanie kontaktów z innymi osobami), domaganie się posłuszeństwa, ograniczanie snu i pożywienia, degradacja werbalna (wyzywanie, poniżanie, upokarzanie, zawstydzanie), stosowanie gróźb itp.
przemoc seksualna	wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, sadystyczne formy współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, krytyka zachowań seksualnych itp.
przemoc ekonomiczna	odbieranie zarobionych pieniędzy, uniemożliwianie podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokajanie podstawowych, materialnych potrzeb rodziny itp.

Dane Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia”.

Ofiarami przemocy w rodzinie są na ogół **kobiety i dzieci, rzadko mężczyźni**. Kategorią ofiar przemocy, o której mówi się nieco rzadziej niż o dzieciach i kobietach, są **osoby niepełnosprawne i ludzie starsi**.

Najczęstszym objawem obserwowanym u osób doznających przemocy jest **wyuczona bezradność**. Jest ona poddaniem się, zaprzestaniem działania, co wynika z przekonania, że cokolwiek się zrobi, nie będzie to miało żadnego znaczenia, gdyż zawsze znajdzie się powód do zachowań agresywnych. Bardzo często bezradność rozwija się na bazie życiowych doświadczeń, zarówno wyniesionych z dzieciństwa (przemoc fizyczna, napaść seksualna lub molestowanie, sytuacje traumatyczne – śmierć lub rozwód rodziców, alkoholizm, choroba bliskich, kłopoty w nauce, problemy zdrowotne), jak i wyniesionych ze związków w życiu dorosłym (przemoc, patologiczna zazdrość, gwałt, przymuszanie do nieakceptowanych form współżycia, groźby pozbawienia życia). Nakładanie się na siebie niekorzystnych doświadczeń odgrywa istotną rolę w powstaniu i ujawnianiu się **syndromu wyuczonej bezradności**.

Wyuczona bezradność prowadzi do wielu negatywnych skutków, które mogą przejawiać się w trzech sferach:

- **deficyty poznawcze**, które polegają na ogólnym przekonaniu, iż nie ma takich sytuacji, w których możliwa jest zmiana, że w konkretnej sytuacji nic nie można zrobić i nikt nie jest w stanie pomóc;
- **deficyty motywacyjne**, które polegają na tym, że osoba zachowuje się biernie, jest zrezygnowana, nie podejmuje żadnych działań, aby zmienić swoją sytuację;
- **deficyty emocjonalne**, które objawiają się stanami apatii, lęku, depresji, uczucia zmęczenia, niekompetencji i wrogości.

Skutki wyuczonej bezradności łagodzi stopniowe odzyskiwanie przez osobę doznającą przemocy kontroli nad swoją osobą i swoim życiem. Ofiara przemocy, jeśli przez lata była poniżana i wykorzystywana, potrzebuje dużo czasu, aby odbudować świadomość swojej wartości. Wielu ofiarom udaje się przeciwstawić sprawcy, niemniej jednak większość **potrzebuje pomocy innych**. Bez odpowiedniego wsparcia ofiara przemocy nigdy nie zdobędzie się sama na odwagę, żeby przeciwstawić się stosowaniu wobec niej przemocy.

3. SKALA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W KRAJU

Przestępstwa polegające na znęcaniu się nad osobą najbliższą należą w Polsce, obok kradzieży cudzej rzeczy, przestępstw drogowych, kradzieży z włamaniem, rozbojów i wymuszeń rozbójniczych, przestępstw narkotykowych, fałszerstw oraz oszustw kryminalnych i gospodarczych, do najczęściej popełnianych. Statystyki policyjne, stanowiące dalece niewystarczające, ale nadal podstawowe źródło informacji o skali zjawiska przemocy w rodzinie ujawniają, że w 2016 roku liczba ofiar przemocy domowej kształtowała się na

poziomie 91789 osób (w tym 66 930 kobiet, 14 223 dzieci i młodzieży do 18. roku życia i 10 636 mężczyzn). Szczegółowe dane za lata 2012 - 2015 prezentuje poniższa tabela.

Tabela 2. Policyjne statystyki procedury „Niebieskie Karty” za lata 2012-2015

liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta”/liczba ofiar i sprawców przemocy/liczba podejrzewanych o stosowanie przemocy	2012 r.	2013 r.	2014 r.	2015 r.
liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta”	51 292 (w tym 44 146 wszczynających procedurę i 7 146 przypadków w trakcie procedury)	61 047 (w tym 50 934 wszczynających procedurę i 10 113 przypadków w trakcie procedury)	77 808 (w tym 63 467 wszczynających procedurę i 14 341 przypadków w trakcie procedury)	75 495 (w tym 61 133 wszczynających procedurę i 14 362 przypadków w trakcie procedury)
ogólna liczba ofiar przemocy	76 993	86 797	105 332	97 501
liczba ofiar – kobiet	50 241	58 310	72 786	69 376
liczba ofiar – mężczyzn	7 580	9 233	11 491	10 733
liczba ofiar – małoletnich	19 172	19 254	21 055	17 392
ogólna liczba osób podejrzewanych o przemoc	51 531	61 450	78 489	76 034
liczba podejrzewanych sprawców – kobiet	3 522	4 440	5 301	5 244
liczba podejrzewanych sprawców – mężczyzn	47 728	56 755	72 791	70 484
liczba podejrzewanych sprawców – nieletnich	281	255	397	306
ogólna liczba podejrzewanych sprawców będących pod wpływem alkoholu	31 387	37 650	50 073	48 841
podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – kobiety	1 005	1 289	1 969	1 972
podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – mężczyźni	30 333	36 327	48 055	46 830
podejrzewani sprawcy pod wpływem alkoholu – nieletni	49	34	49	39
liczba dzieci umieszczonych w niezagrażającym im miejscu (np. rodzina zastępcza, dalsza rodzina, placówka opiekuńcza)	527	426	346	275

Źródło: <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>

Należy zaznaczyć, że w 2012 roku zmienił się system rejestracji statystycznej w związku z przemocą domową, stąd też prezentowane liczby dotyczą działań podjętych

w procedurze „Niebieskie Karty” wyłącznie przez Policję i nie obejmują danych dotyczących działalności innych podmiotów upoważnionych do zwalczania przemocy domowej. Pewne światło na kwestie zjawiska przemocy w rodzinie rzucają przeprowadzane co jakiś czas badania. Dwukrotnie, w 2007 i w 2010 roku, wykonywał takie badania na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej TNS OBOP.

Najbardziej drastycznie przedstawiają się wyniki badania z września 2007 roku w kwestii występowania zjawiska przemocy w rodzinie według ofiar, sprawców i świadków. Otóż okazało się, że kiedykolwiek jakiegokolwiek formy przemocy od członka rodziny doświadczył więcej niż co trzeci Polak (36%). Co piąty Polak (20%) – wedle uzyskanych deklaracji – był sprawcą przemocy wobec członków swojego gospodarstwa domowego.

Sprawcy najczęściej przyznawali się do przemocy psychicznej (15%), znacznie rzadziej do fizycznej (9%), a bardzo rzadko do ekonomicznej (2%) i seksualnej (0,4%). Większość sprawców przyznawała się do stosowania tylko jednej formy przemocy (13%). Ogólnie ponad dwie piąte (42%) Polaków zamieszkiwało w gospodarstwie domowym, w którym dochodziło do przemocy (byli ofiarą przemocy, jej sprawcą lub świadkiem stosowania jej wobec innego członka rodziny).

Do bycia ofiarami przemocy najczęściej przyznawały się kobiety (39%), mieszkańcy miast powyżej 500 tys. (42%). Do doświadczania przemocy co najmniej raz częściej przyznawały się osoby z wyższym niż z podstawowym wykształceniem. Doświadczanie przemocy w rodzinie wpływa na jej stosowanie wobec członków rodziny – 13% Polaków to jednocześnie ofiary i sprawcy przemocy.

Badano także kwestie przemocy wobec dzieci, osób starszych i niepełnosprawnych. Analiza uzyskanych odpowiedzi pozwoliła na stwierdzenie, iż przemoc wobec dzieci jest zjawiskiem występującym stosunkowo często. 14% respondentów żyło w gospodarstwie, w którym ofiarą przemocy było dziecko. Dzieci najczęściej padały ofiarą przemocy psychicznej (10% badanych deklaroowało, że w zamieszkiwanym gospodarstwie domowym ofiara przemocy emocjonalnej była osobą małoletnią) i fizycznej (7%), rzadziej ekonomicznej (3%) i seksualnej (mniej niż co setny). 5% Polaków mieszkała w gospodarstwie domowym, w którym ofiarą przemocy stała się osoba starsza lub niepełnosprawna. Wobec osób starszych stosowana była przemoc psychiczna (3%), fizyczna (2%) i ekonomiczna (1%).

Przemoc ekonomiczna niemal dwa razy częściej dotykała osoby chore, niepełnosprawne i wymagające opieki (13%) niż osoby zdrowe, które w ogóle nie chorują (7%). Osoby chore i niepełnosprawne (16%) oraz uskarżające się na poważniejsze

dolegliwości (14%) są także częściej narażone na stanie się ofiarą wielokrotnych przypadków przemocy niż osoby zdrowe (7%).

Przeprowadzone trzy lata później (w listopadzie i grudniu 2010 roku) badanie w ramach Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie pokazało, iż:

- kobiety stanowią 63% ofiar przemocy fizycznej, 64% ofiar przemocy psychicznej, 70% ofiar przemocy ekonomicznej;
- prawie połowa społeczeństwa (47%) jest zdania, że system prawny w naszym kraju w większym stopniu chroni ofiary przemocy w rodzinie, jeśli są nimi kobiety;
- spożywanie alkoholu ma duży wpływ na występowanie przemocy w rodzinach – 45% ofiar (niezależnie od rodzaju przemocy) stwierdziło, że przynajmniej raz sprawca był w momencie zdarzenia pod wpływem alkoholu;
- inne problemy, które występują wspólnie z przemocą domową, to: brak pieniędzy (18%), problemy małżeńskie (15%), problemy w pracy (10%).

W listopadzie 2014 roku na zlecenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych grupa badawcza IPSOS przeprowadziła sondaż na temat występowania przemocy w rodzinie i częstotliwości zgłaszania tego rodzaju przypadków. 14% badanych zadeklarowało w tym sondażu, że w ciągu ostatniego roku było świadkiem przemocy w rodzinie. Zdecydowana większość zaobserwowanych przypadków stanowiła przemoc o charakterze psychicznym (75%) lub fizycznym (58%). Respondenci najrzadziej deklarowali, że byli świadkami przemocy seksualnej (8%).

Tylko dwóch na pięciu świadków przemocy postanowiło zgłosić ją instytucjom lub organizacjom. Ludzie młodzi wyraźnie rzadziej (27%) zgłaszali takie przypadki, niż respondenci w średnim (48%) lub starszym wieku (51%). Świadkowie przemocy najczęściej powiadamiali o niej Policję (60%) i Ośrodki Pomocy Społecznej (35%). Osoby, które nie zdecydowały się zgłosić przypadku przemocy, którego były świadkiem, swoją bierność tłumaczyły brakiem wiary w skuteczność lub zasadność takiej interwencji.

Policja (31%) i Ośrodki Pomocy Społecznej (29%) były najczęściej wskazywane przez respondentów jako instytucje udzielające pomocy ofiarom przemocy w rodzinie. Jednakże co trzeci respondent nie potrafił wymienić ani jednej takiej instytucji czy organizacji.

W ramach projektu „Diagnoza i porównanie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz ocena efektywności działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie”, zostały przeprowadzone przez firmę WYG PSDB sp. z o.o. na przełomie lipca

i sierpnia 2014 roku ogólnopolskie badania ankietowe na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. W celu zachowania możliwości porównania wyników, kwestionariusz badania został ułożony w oparciu o wcześniej prowadzone badania:

Podsumowując wyniki przeprowadzonego badania stwierdzono, że istnieje tendencja do wąskiego rozumienia pojęcia „przemocy”, głównie jako przemocy fizycznej. Przemoc traktowana jest jako coś złego i spotyka się ze społecznym potępieniem. Nazwanie przemocą niektórych działań jest jednoznaczne z potępieniem ich i z potrzebą przeciwdziałania. Jednocześnie występuje tendencja do ograniczania zakresu definicyjnego słowa „przemoc”. Na przykład, w kontekście przemocy wobec dzieci, mechanizm ten widać, gdy słowo „przemoc” zostaje zastąpione słowem „lanie”.

Przejawy przemocy psychicznej oraz seksualnej nie były traktowane jako przemoc, dopóki ich tak nie nazwano w badaniu. Po otrzymaniu definicji 4 rodzajów przemocy, okazało się, że formą przemocy występującą najczęściej jest przemoc psychiczna, wcześniej niezauważana przez badanych.

Negatywnie odbierani są sprawcy wszelkiego rodzaju przemocy. Badanie uwidocznilo jednak wyraźną tendencję do przerzucania winy na ofiarę. Prawie 24% uważa, że do przemocy by nie dochodziło, gdyby nie prowokacje ze strony partnera, przekładając tym samym odpowiedzialność za jej stosowanie ze sprawcy na ofiarę. Jednocześnie ponad 80% osób nie podziela opinii, że istnieją okoliczności, które mogą usprawiedliwić przemoc.

Większość osób badanych dostrzega problem przemocy wobec dzieci. Istnieje mniejsza tolerancja wobec przemocy psychicznej niż fizycznej (karanie dzieci laniem popiera 26% osób badanych). Badania pokazały całkowity brak tolerancji dla dwóch form przemocy wobec dzieci: pozbawianie ich posiłku oraz przemocy seksualnej.

Większość badanych (ok. 3/4) uznała, że pomoc dla ofiar przemocy nie jest wystarczająca. W porównaniu z badaniem z 2007 r. istotnie wzrósł jednak odsetek respondentów przekonanych, że ofiary przemocy mogą liczyć na pomoc.

Pośredni i bezpośredni świadkowie przemocy częściej deklarowali wiedzę o przypadkach przemocy wobec kobiet niż wobec mężczyzn. Świadkowie przemocy najczęściej stykali się z przypadkami przemocy psychicznej wobec osób dorosłych lub sami jej doświadczali. Niemal połowa badanych stwierdziła, że zna w swoim otoczeniu rodziny z problemem przemocy wobec dzieci, najczęściej występującym w formie zaniedbania. W przypadku przemocy wobec osób starszych i niepełnosprawnych stosunkowo często wymieniano przemoc ekonomiczną.

Przemoc seksualna była niezwykle rzadko wskazywanym rodzajem przemocy.

W grupie pośrednich świadków przemocy nadreprezentowane były osoby młode. Najrzadziej o przemocy słyszały osoby w wieku 60 lat lub więcej. Częściej o przypadkach przemocy wobec dorosłych wiedzą osoby mieszkające w miastach i posiadające wyższe wykształcenie. Zdecydowanie rzadziej o przemocy wobec dorosłych mówią osoby mieszkające na wsi i te posiadające wykształcenie podstawowe.

Sprawcami przemocy w rodzinie są najczęściej osoby najbliższe – w przypadku osób dorosłych małżonkowie i partnerzy, w odniesieniu do dzieci – rodzice. W przypadku przemocy wobec osób dorosłych najczęstszą okolicznością towarzyszącą aktom przemocy jest alkohol. Aktom przemocy wobec dzieci częściej towarzyszą inne sytuacje kryzysowe w rodzinie.

Wyniki badań mocno uwypuklają pozytywną zależność pomiędzy byciem ofiarą i świadkiem przemocy w dzieciństwie, a byciem ofiarą i sprawcą przemocy w życiu dorosłym, zarówno w przypadku przemocy wobec osób dorosłych, jak i dzieci. Jednym z najistotniejszych wniosków płynących z badania jest bardzo mała skłonność uczestników przemocy w rodzinie do szukania pomocy na zewnątrz. W zdecydowanej większości (3/4) przypadków przemocy nie korzystano z żadnej formy pomocy.

W relacjach ofiar, sprawców i świadków przemocy instytucjonalny system wsparcia jawi się jako ubogi i niewykorzystywany. Z drugiej strony, osoby korzystające z pomocy uznają ją w większości za przynajmniej w części skuteczną.

Wśród osób badanych 14,4% twierdziło, że istnieją sytuacje, w których przemoc jest usprawiedliwiona. Wynik nie odbiega istotnie od wyniku z roku 2007 (13,5%). Zdecydowana większość osób uczestniczących w obu badaniach nie zgadzała się ze stwierdzeniem, że cokolwiek usprawiedliwia przemoc w rodzinie.

Niemal co piąta osoba twierdziła, że o przemocy można mówić tylko wtedy, gdy na ciele ofiary widać wyraźne ślady, np. siniaki. To wynik wyższy niż w roku 2007, kiedy z tym stwierdzeniem zgodziło się 15,9% badanych. Co czwarta osoba, zarówno w obecnym badaniu, jak i w badaniu z 2007 roku, twierdziła że wyzwiska i obrażanie partnera to normalna rzecz podczas małżeńskich sporów. Oznacza to, że stosunkowo duża część badanych (w przedziale 20-24%) za przemoc uważa wyłącznie przemoc fizyczną i to jedynie w jej ostrej formie.

Wnioski te potwierdza stosunkowo duża liczba respondentów, którzy zgadzają się ze stwierdzeniem, że „w sprawach seksu żona powinna zgadzać się na to, co chce mąż” (16,5%), a także z przekonaniem, że „w małżeństwie gwałt nie istnieje” (18,3%). Obydwa te wyniki są wyższe niż w badaniu z roku 2007 (odpowiednio 9,9%, 14,7%) i te różnice są

istotnie statystycznie. Oznacza to, że część respondentów nie traktuje przemocy seksualnej w związku jako niepożądanego zjawiska.

Aż 23,8% respondentów zgadza się ze stwierdzeniem, że „sprawca przestanie stosować przemoc, gdy trafi na właściwego partnera”. Wynik ten nie różni się istotnie od wyniku z roku 2007 (24,2%). Niewiele mniej respondentów, nieco ponad 1/5 (21,6%), zgadza się ze stwierdzeniem, że „obsesyjna zazdrość to przejaw miłości do partnera”. W stosunku do roku 2007 jest to wynik wyższy o niemal 4 punkty procentowe (17,8%) i jest to różnica istotna statystycznie.

Zdecydowana większość (prawie 3/4) badanych uważa, że rodziny dotknięte przemocą nie otrzymują wystarczającej pomocy. W stosunku do roku 2007 ta wartość istotnie spadła (84,2%). Należy jednak podkreślić, że prawie 1/5 badanych nie zgadza się z takim stwierdzeniem. Podobnie negatywny stosunek mają badani do polskiego prawa w kontekście ochrony ofiar przemocy – aż 72,6% uznało, że prawo polskie niedostatecznie chroni ofiary przemocy. Oznacza to, że badani widzą potrzebę udzielania lub zwiększenia zakresu pomocy ofiarom przemocy.

W 2014 roku 17,8% badanych zgodziło się ze stwierdzeniem, że nie warto pomagać ofiarom przemocy, gdyż i tak wrócą one do sprawcy (w roku 2007 odsetek ten był istotnie niższy – 11,1%). Jednocześnie 79,4% nie zgodziło się z tym stwierdzeniem, co potwierdza wnioski płynące z wyników badania, że badani oczekują większej pomocy dla ofiar przemocy i nie są skłonni zgadzać się ze stwierdzeniem, że pomoc jest niepotrzebna.

Ważnym wnioskiem z badania jest fakt, że aż 80,7% badanych uważa, iż przemoc dotyka wielu środowisk, nie zaś tylko tzw. rodzin „patologicznych”. To dużo, jednak istotnie mniej niż w roku 2007, gdy stwierdzenie to potwierdziło 89,9% badanych. Także dużo, bo 86,6% respondentów nie zgodziło się z twierdzeniem, że zawiadomienie o przemocy w rodzinie jest donosicielstwem.

Dwukrotnie, w 2009 i w 2015 roku, ogólnopolskie badania na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, dotyczące przemocy w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych, realizował Instytut Psychologii Polskiej Akademii Nauk. Generalnie, wskazując podobieństwa między wynikami przeprowadzonych badań, stwierdzono przede wszystkim, że przemoc w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych jest zjawiskiem zdecydowanie zauważalnym. Nie ustalono przy tym jakiegokolwiek roli statusu ekonomiczno-społecznego rodzin, w których przemoc występuje.

Nie odnotowano różnic między rokiem 2009 i 2015 pod względem obojętności na przemoc. Rozkłady odpowiedzi na poszczególne pytania w obu latach były bardzo zbliżone.

Nie zmienił się także wzór reagowania na obserwowaną przemoc. Przeważała bierność – brak jakiegokolwiek reakcji średnio deklarowało 72% respondentów zaś najwyższy odsetek – 75,9% wystąpił w sytuacji przemocy wobec osób starszych obserwowanej poza rodziną. Najbardziej deklarowaną formą ingerencji niezmiennie było powiadomienie odpowiednich instytucji.

Wśród świadków przemocy wobec osób starszych w sytuacji „poza rodziną” w roku 2009 odpowiednie służby powiadomiło 2,2%, a w 2015 – 1,8% badanych, zaś w sytuacji „w rodzinie” w roku 2009 – 0,4%, a w roku 2015 – 0,7%. Wśród świadków przemocy wobec osób niepełnosprawnych w sytuacji „poza rodziną” w roku 2009 odpowiednie służby powiadomiło 0,8%, a w 2015 – 0,9%, zaś w sytuacji „w rodzinie” w roku 2009 – 2,1%, a w roku 2015 – 1%. Jak stwierdzają autorzy badania, zgromadzone dane nie pozwalają na wyjaśnienie tego zjawiska. W grę może wchodzić mała wiedza dotycząca takich możliwości, ale także zgeneralizowane niskie zaufanie do instytucji. Zdaniem autorów badania, sama procedura „Niebieskie Karty”, reguły jej funkcjonowania oraz skuteczność w badanej próbie okazały się niemal niezauważalne.

Analizy pokazały kilka różnic w obrazie przemocy w rodzinie między rokiem 2009 a rokiem 2015, mimo że obserwowana częstość jej występowania nadal utrzymywała się na wysokim poziomie. Po pierwsze, w roku 2015 odnotowano spadek przemocy wobec osób starszych i niepełnosprawnych spostrzeganej poza rodziną. Po drugie, w roku 2015 w porównaniu z rokiem 2009 wzrosła częstość przemocy obserwowanej w rodzinie. Okazało się też, że w roku 2015 Polacy byli nieco bardziej skłonni usprawiedliwiać przemoc wobec osób i starszych, i niepełnosprawnych. W roku 2009 średnio było 2,7% znajdujących okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy wobec osób starszych, zaś w roku 2015 – 4,1%. W roku 2009 średnio było 2,2% znajdujących okoliczności usprawiedliwiające stosowanie przemocy wobec osób niepełnosprawnych, zaś w roku 2015 – 3,5%.

Przytaczając powyższe dane, należy pamiętać, że przemoc w rodzinie wiąże się z lękiem ofiar i świadków przed ujawnianiem takich przypadków, w związku z czym bardzo trudno oszacować rzeczywistą skalę tego zjawiska.

4. PODSTAWY PRAWNE TWORZENIA PROGRAMU

Niniejszy Program jest zgodny z art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 1390), który w ramach zadań własnych miasta przewiduje „opracowanie i realizację gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie”.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie określa dla samorządu gminnego także następujące zadania:

- 1) prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą,
- 2) zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia,
- 3) tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Akty prawne wspomagające podejmowanie działań na rzecz ofiar i sprawców przemocy to:

1. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 446 z późn. zm.)
2. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 930 z późn. zm.),
3. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2016 r. poz. 487),
4. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2016 r. poz. 224 z późn. zm.),
5. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020,
6. Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomani dla Miasta Włodawa.

II. ANALIZA I DIAGNOZA

Trudności przy realizacji programu z uwzględnieniem m.in. możliwości organizacyjno-finansowych, prawnych, kadrowych, lokalowych:

We wdrażaniu Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie napotkano przede wszystkim trudności związane z dostępem do specjalistycznej pomocy terapeutycznej dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie.

Na terenie miasta działa Punkt Konsultacyjny dla ofiar przemocy w rodzinie, w którym porad prawnych udziela prawnik. W ramach Centrum Profilaktyki i Rozwoju Osobowości prowadzone są terapie dla osób uzależnionych i współuzależnionych. Jednak, jak zauważono, brakuje działań wspierających skierowanych bezpośrednio do osób dotkniętych przemocą w rodzinie (terapeuta itp.) oraz działań korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy.

Osiągnięcia w realizacji działań wyznaczonych w ramach programu:

- nawiązanie współpracy z przedstawicielami Sądu Rejonowego – I Zespołu Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych, Rodzinnych i Nietletnich we Włodawie oraz Prokuratury Rejonowej;
- włączenie przedstawicieli ww. jednostek do składu Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego;
- podnoszenie kompetencji członków Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego;
- podnoszenie świadomości mieszkańców, a w szczególności młodzieży szkolnej Miasta Włodawa w zakresie przemocy w rodzinie.

Najważniejsze programy i projekty, założenia, działania, wynikające z zapisów programu, które zostały zrealizowane:

- ścisła współpracy instytucji działających na rzecz rodziny;
- dystrybucja ulotek na temat przemocy i jej skutków;
- propagowanie wśród dzieci i młodzieży skutecznych sposobów powstrzymywania przemocy;
- wspieranie różnych form spędzania czasu wolnego, promujących zachowania nieagresywne;
- organizowanie konkursów wśród młodzieży szkolnej w zakresie zapobiegania przemocy;
- prowadzenie punktu konsultacyjnego dla ofiar przemocy w rodzinie;
- podejmowanie działań interwencyjnych w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”.

Przedsięwzięcia, których nie udało się zrealizować:

- działania korekcyjno-edukacyjne dla sprawców przemocy;
- pomoc terapeutyczna dla osób dotkniętych przemocą.

Przedsięwzięcia, które należy podjąć w nowym okresie programowania

- edukowanie dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych w zakresie przemocy w rodzinie,
- podjęcie działań interdyscyplinarnych skierowanych do sprawców przemocy.
- zwiększenie pomocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie poprzez zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy w rodzinie.

2. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W MIEŚCIE

2.1. CHARAKTERYSTYKA MIASTA

Włodawa to miasto w północno-wschodniej części województwa lubelskiego, we wschodniej Polsce, w powiecie włodawskim; położone na obszarze Garbu Włodawskiego nad Włodawką i Bugiem przy granicy z Białorusią. Włodawa leży na Południowym Podlasiu, Pojezierzu Łęczyńsko-Włodawskim i Polesiu. Powierzchnia miasta wynosi 17,97 km². Na koniec 2015 r. miasto zamieszkiwało 13.463 osób, z czego 7.038 stanowiły kobiety. Poniższe tabele przedstawiają dane na temat liczby i struktury wiekowej mieszkańców Włodawy w latach 2013-2015.

Tabela 3 Liczba mieszkańców Włodawy w latach 2013-2015

	2013 r.	2014 r.	2015 r.
liczba mieszkańców ogółem	13.649	13.559	13.463
w tym liczba kobiet	7.129	7.065	7.038

Dane Urzędu Miejskiego we Włodawie.

Tabela 4. Struktura wiekowa ludności miasta w latach 2013-2015

	2013	2014	2015
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	2.341	2.321	2.299
liczba osób w wieku produkcyjnym	9.787	9.593	9.341
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	1.521	1.645	1.823
ogółem	13.649	13.559	13.463

Dane Urzędu Miejskiego we Włodawie.

W mieście działają 24 placówki oświatowe, w tym: 7 wychowania przedszkolnego, 3 szkoły podstawowe, 4 szkoły gimnazjalne i 10 szkół ponadgimnazjalnych. Na terenie miasta funkcjonuje też Szkoła Muzyczna I stopnia. Dane na temat placówek wychowania przedszkolnego i oświatowych prezentuje poniższa tabela.

Tabela 5. Placówki oświatowe w mieście w roku szkolnym 2015/2016

typ placówki	liczba placówek	liczba dzieci, uczniów	liczba nauczycieli
placówki wychowania przedszkolnego	7	496	58
w tym przedszkola	5	385	51
w tym oddziały przedszkolne w szkołach	2	111	7
szkoły podstawowe	3	1075	104
szkoły gimnazjalne	4	595	82
szkoły ponadgimnazjalne	10	1158	168

Działalność kulturalna w mieście skupia się wokół Włodawskiego Domu Kultury. WDK oferuje mieszkańcom zajęcia wokalne, taneczne, dostęp do studia nagrań. Obok Włodawskiego Domu Kultury działa także Młodzieżowy Dom Kultury, który w swojej ofercie ma wiele ciekawych zajęć dla młodych mieszkańców miasta. W mieście działa również Miejska Biblioteka Publiczna, która oprócz udostępniania swoich zasobów książkowych jest też organizatorem wielu wydarzeń kulturalnych. Warto dodać, iż Włodawa, jako jedno z 250 miast na świecie, jest organizatorem festiwali folklorystycznych.

Jeśli chodzi o ochronę zdrowia, to w mieście funkcjonuje 13 zakładów opieki zdrowotnej (w tym 7 niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej) oraz 26 prywatnych praktyk lekarskich. Mieszkańcy miasta mają do dyspozycji łącznie 10 aptek i punktów aptecznych.

Miasto Włodawa charakteryzuje się większą stopą bezrobocia rejestrowanego niż województwo lubelskie (województwo: 9,3%, miasto: 11,7% – w 2015 roku, wg danych Głównego Urzędu Statystycznego), co z pewnością może być przyczyną wyjazdów mieszkańców miasta w poszukiwaniu pracy. Brak stabilizacji na rynku pracy rzutuje na kondycję rodzin, prowadząc do powstawania problemów społecznych. Wśród nich należy wymienić ubożenie mieszkańców oraz zwiększone ryzyko uzależnień, których skutkiem może być występowanie przemocy.

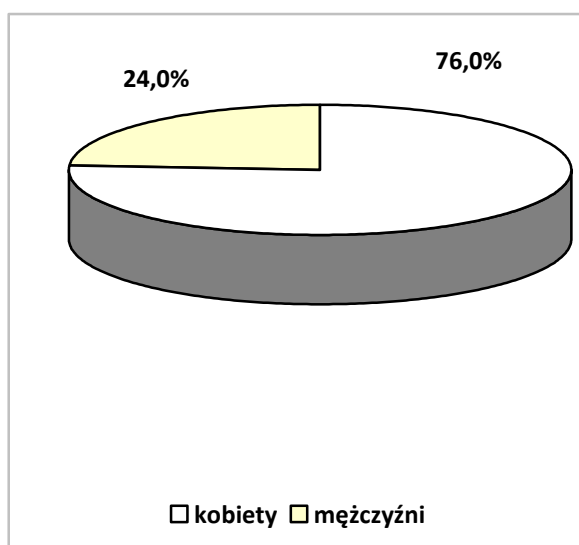
Pomoc społeczną w mieście świadczy Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, którego działalność często bywa uzupełniana przez współpracę z innymi instytucjami, organizacjami pozarządowymi czy Kościołem, co sprzyja poprawie efektywności działań podejmowanych w celu niwelowania skutków problemów społecznych dotyczących mieszkańców.

2.2. BADANIA ANKIETOWE PRZEPROWADZONE NA POTRZEBY PROGRAMU

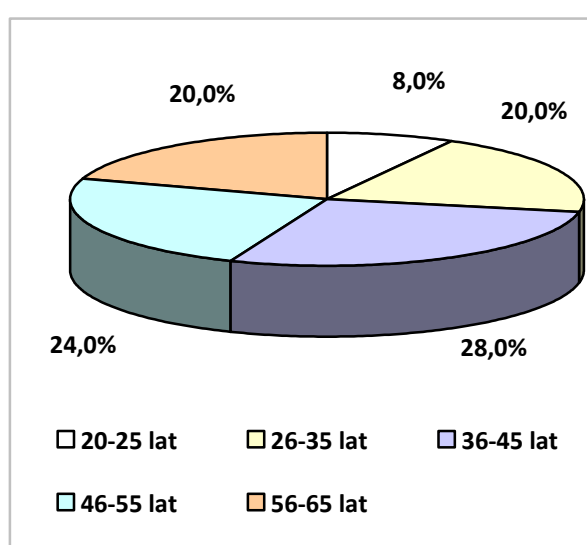
Diagnoza problemu przemocy w rodzinie w mieście Włodawa została oparta na analizie dostępnych danych, tzw. źródeł zastanych, oraz ankiet skierowanych do mieszkańców i przedstawicieli funkcjonujących na terenie miasta placówek oświatowych. Na potrzeby opracowania niniejszego dokumentu przeprowadzono badania ankietowe dotyczące problemu przemocy w rodzinie w mieście oraz zachowań i zjawisk patologicznych w otoczeniu szkolnym i rodzinnym uczniów. Wykorzystano dwa rodzaje ankiet.

Respondentami ankiety odnoszącej się do problemu przemocy w rodzinie w mieście byli losowo wybrani mieszkańcy oraz osoby mające wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej. W sumie do analizy przedłożono 25 anonimowo wypełnionych arkuszy. Wśród ankietowanych było 76% kobiet i 24% mężczyzn. Dominującą grupę stanowiły osoby w przedziale wiekowym 36-45 lat (28% uczestników), a kolejna pod względem liczby była grupa osób w wieku 46-55 lat (24% uczestników). Dwie grupy wiekowe: 56-65 lat oraz 26-35 lat stanowiły po 20% uczestników badania. Zaledwie 8% badanej próbki stanowiły osoby w wieku 20-25 lat. Strukturę ankietowanych ilustrują poniższe wykresy.

Wykres 1. Struktura ankietowanych według kryterium płci

Wykres 2. Struktura respondentów według kryterium wieku

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

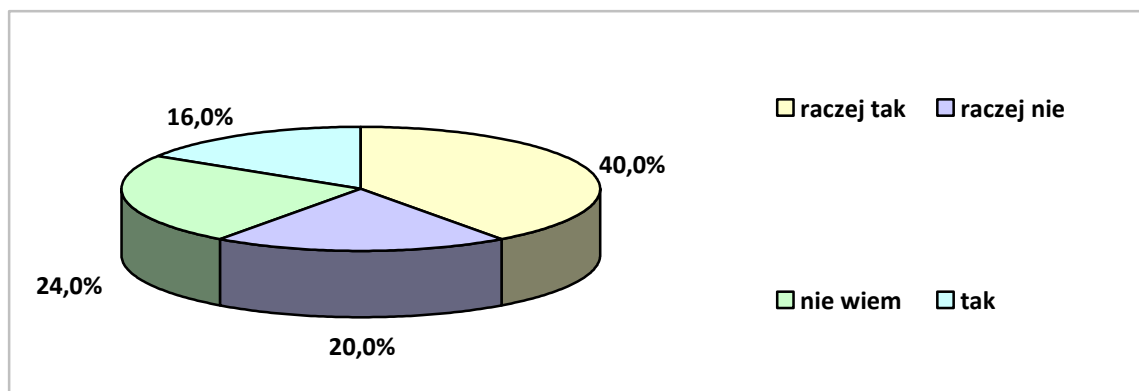
44% respondentów ankiety mieszka we Włodawie średnio od około 28 lat, a 40% od urodzenia. 16% ankietowanych wskazało, że zamieszkują w mieście od roku.

Osobna ankietka, która pomogła w dokonaniu analizy zachowań i zjawisk patologicznych występujących w otoczeniu szkolnym i rodzinnym uczniów, została rozesłana do placówek oświatowych. Analizę tę przeprowadzono na podstawie 8 ankiet wypełnionych przez dyrektorów i pedagogów z placówek oświatowych funkcjonujących na terenie miasta.

2.2.1. PRZEMOC W RODZINIE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO

W ankiecie skierowanej do mieszkańców pytano w pierwszej kolejności o to, czy przemoc w rodzinie jest istotnym problemem uwidaczniającym się w mieście. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 3. Czy przemoc w rodzinie jest istotnym problemem społecznym na terenie miasta?

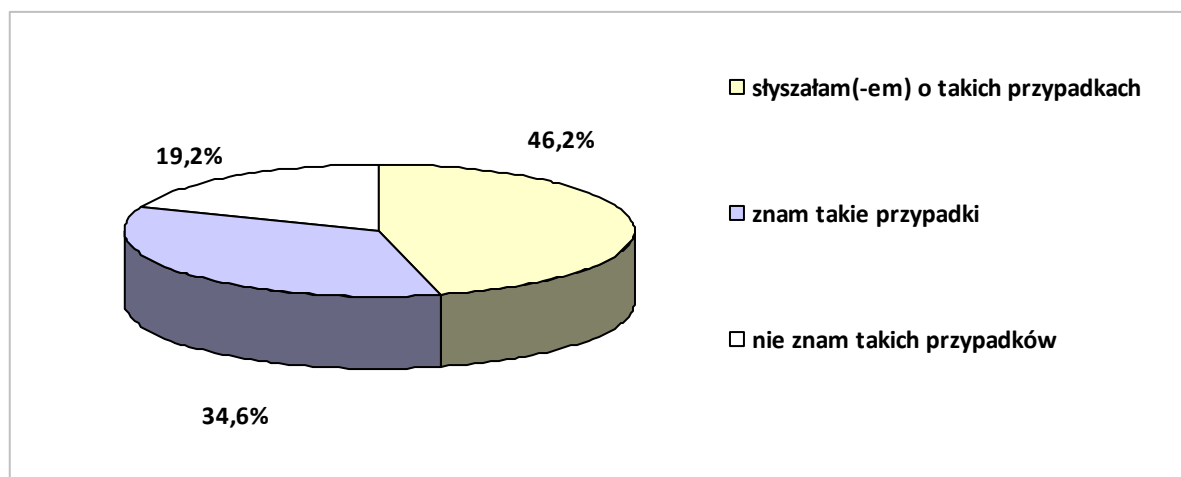

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Ponad połowa ankietowanych (56%) stwierdziła, że przemoc w rodzinie jest istotnym problemem na terenie miasta Włodawa. Odmiennego zdania było 20% respondentów biorących udział w ankiecie, a 24% z nich nie miało zdania na ten temat.

W kolejnym pytaniu zapytano ankietowanych o znajomość przypadków występowania przemocy w rodzinie w mieście. Uzyskane odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 4. Znajomość przypadków występowania przemocy w rodzinie w mieście

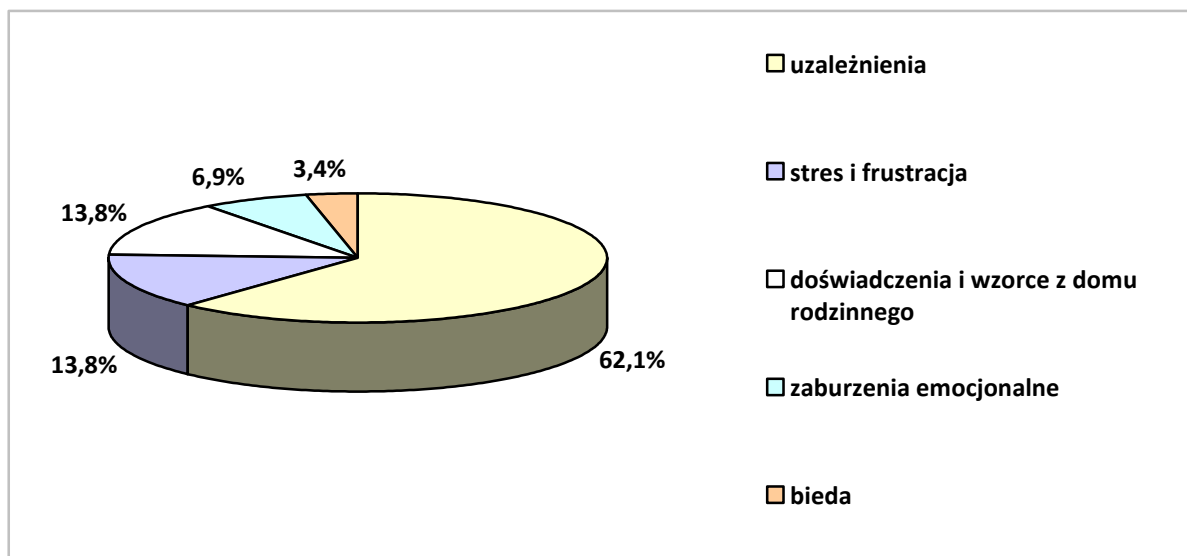

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Ponad 46% ankietowanych stwierdziło, że słyszało o przypadkach występowania przemocy w rodzinie w mieście, a kolejne 34,6% przyznało, że zna takie przypadki. 19,2% respondentów stwierdziło, że nie zna takich przypadków.

W następnym pytaniu poproszono badanych o wskazanie przyczyn występowania przemocy w rodzinie w mieście. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 5. Najczęstsza przyczyna przemocy w rodzinie w mieście

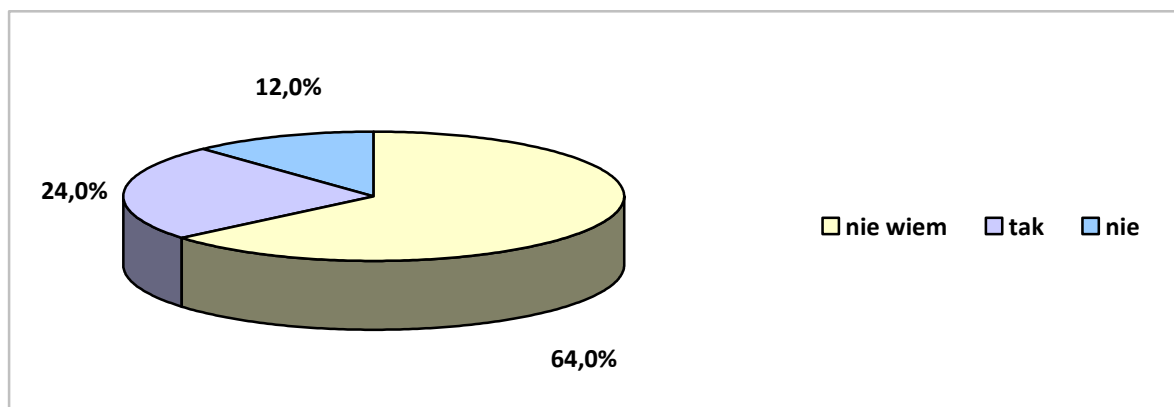

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdaniem największej liczby respondentów (62,1%) uzależnienia są najczęstszą przyczyną przemocy w rodzinie. Do częstych powodów zaliczono także stres i frustracje oraz doświadczenia i wzorce z domu rodzinnego (po 13,8%). 6,9% ankietowanych wskazało jako przyczynę przemocy w rodzinie zaburzenia emocjonalne, a 3,4% biedę.

Respondenci oceniali także ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie miasta oraz czynniki, które mogą spowodować eskalację tego zjawiska. Według 24% respondentów istnieje w mieście ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie. Przeciwnego zdania było 12% ankietowanych. Aż 64% pytanych w ogóle nie wypowiedziało się jednak w tej kwestii, udzielając odpowiedzi „nie wiem”. Uzyskane wskazania ilustruje poniższy wykres.

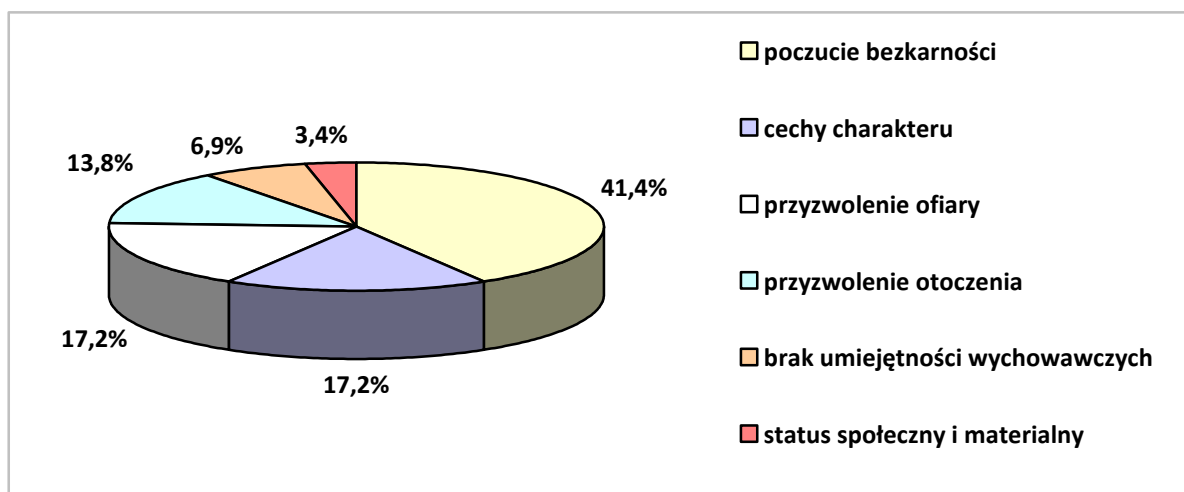
Wykres 6. Czy Pani/Pana zdaniem istnieje ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie miasta?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W kolejnym pytaniu poproszono respondentów o określenie przyczyn, które mogą mieć wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie. Najwięcej badanych uznało, że czynnikami, które mogą mieć istotny wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie jest poczucie bezkarności (41,4%). Ankietowani wskazali, że czynnikami wpływającymi na postępowania sprawców są również cechy charakteru, przyzwolenie ofiary (po 17,2%) oraz przyzwolenie otoczenia (13,8%). Mniejsze grupy respondentów wymieniły brak umiejętności wychowawczych (6,9%), a także status społeczny i materialny (3,4%). Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

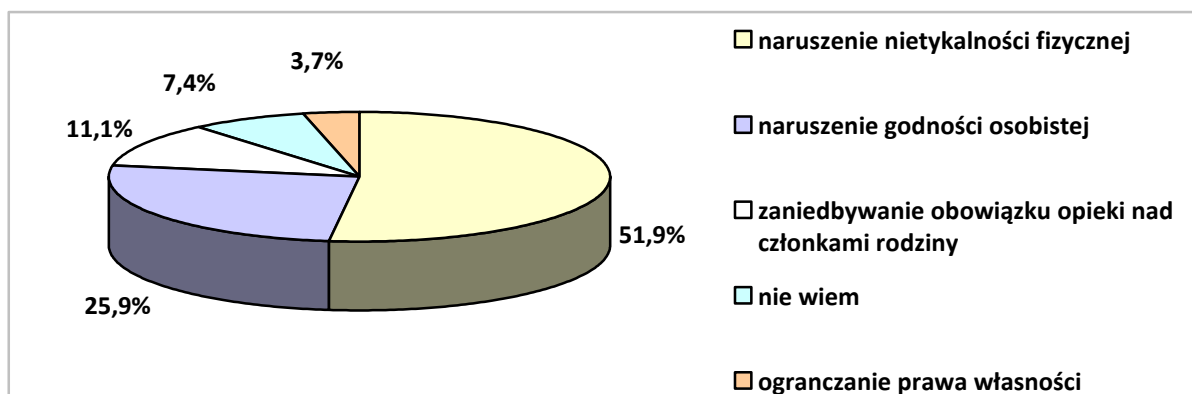
Wykres 7. Jakie czynniki Pani/Pana zdaniem mają wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Odpowiadając na następane pytanie, badani wskazywali formy przemocy, jakie występują najczęściej w rodzinach dotkniętych tym zjawiskiem. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje kolejny wykres.

Wykres 8. Jakie formy przemocy wg Pani/Pana wiedzy występują najczęściej w rodzinach zamieszkałych w mieście?

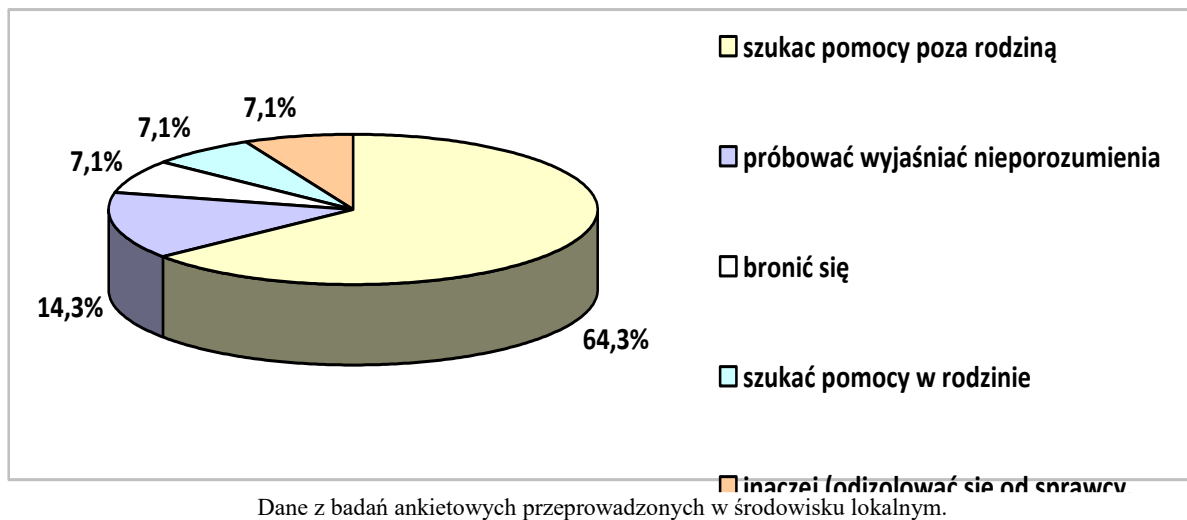

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Ponad połowa ankietowanych (51,9%) wskazała, że naruszanie nietykalności fizycznej jest najczęściej występującą formą przemocy w rodzinach w mieście. W dalszej kolejności osoby biorące udział w ankiecie wskazywały na: naruszenie godności osobistej (25,9%), zaniebywanie obowiązku opieki nad członkami rodziny (11,1%) oraz ograniczenie prawa własności (3,7%). 7,4% respondentów nie wypowiedziało się w tej kwestii, udzielając odpowiedzi „nie wiem”.

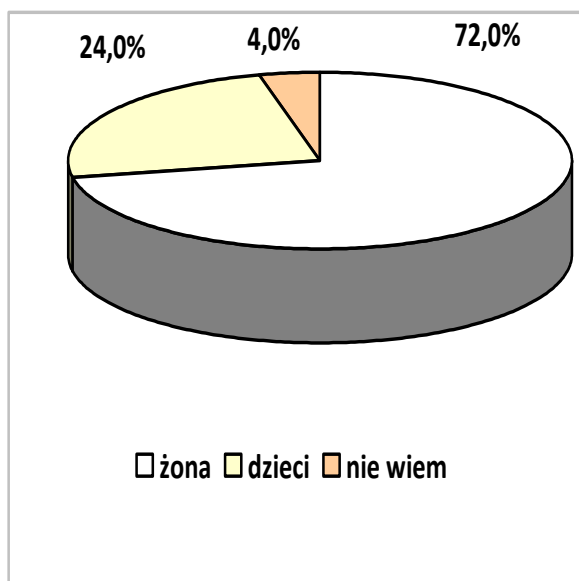
Uczestników badania poproszono również o określenie sposobu zachowań ofiar wobec sprawców przemocy. Ponad połowa ankietowanych, bo aż 64,3% stwierdziło, że osoby doznające przemocy powinny szukać pomocy poza rodziną, znacznie mniej badanych (14,3%) uważa, że osoby będące ofiarami przemocy powinny próbować wyjaśnić nieporozumienie. Zdaniem 7,1% respondentów ofiara powinna: bronić się, szukać pomocy w rodzinie, a także odizolować się od sprawcy i szukać pomocy w poradniach. Ilustracją uzyskanych odpowiedzi jest poniższy wykres.

Wykres 9. Jak Pani/Pana zdaniem powinna zachowywać się ofiara przemocy w rodzinie?

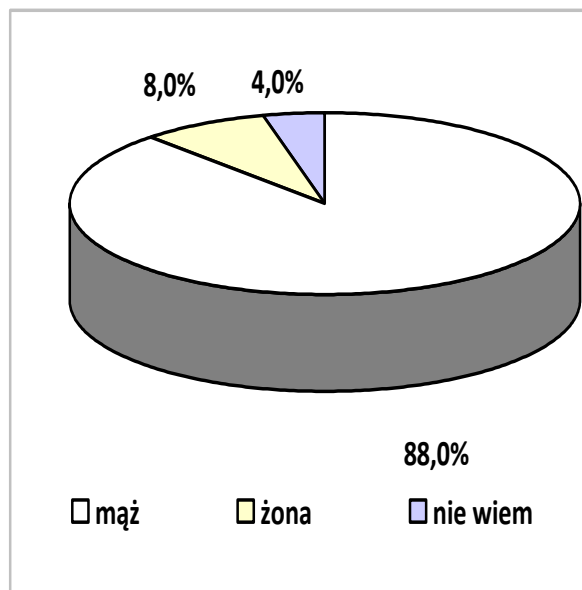

W kolejnych pytaniach poproszono respondentów o wskazanie, kto ich zdaniem jest najczęściej ofiarą, a kto sprawcą przemocy w rodzinie. Największa liczba ankietowanych (72%) wskazała, że ofiarami przemocy w rodzinie padają głównie żony, a 24% badanych stwierdziło, że są to dzieci. Jeśli chodzi o sprawcę przemocy w rodzinie, to większość respondentów (88%) wskazała, że tą osobą jest mąż. Tylko 8% ankietowanych stwierdziło, że jest to żona. Na oba pytania jedynie 4% osób biorących udział w ankiecie udzieliło odpowiedzi „nie wiem”. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustrują poniższe wykresy.

Wykres 10. Kto jest najczęściej ofiarą przemocy w rodzinie w mieście?

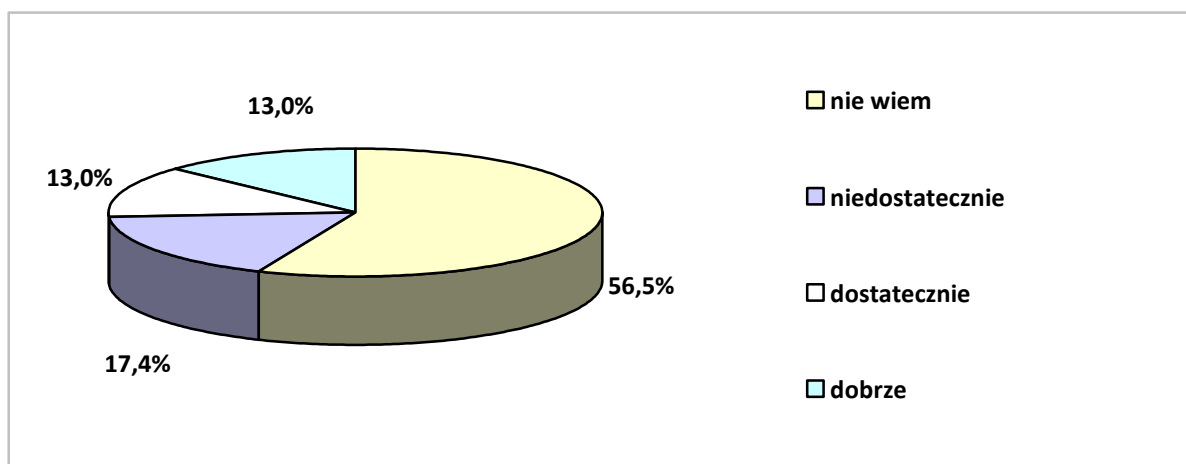
Wykres 11. Kto jest najczęściej sprawcą przemocy w rodzinie w mieście?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające badanym ocenić działania profilaktyczne podejmowane w mieście w związku z problemem przemocy w rodzinie. Oceniając te działania, tylko 17,4% ankietowanych stwierdziło, że są one prowadzone na niedostatecznym poziomie. Po 13% ankietowanych oceniło je dobrze oraz dostatecznie, natomiast aż 56,5% respondentów udzieliło odpowiedzi „nie wiem”. Uzyskane opinie ilustruje poniższy wykres.

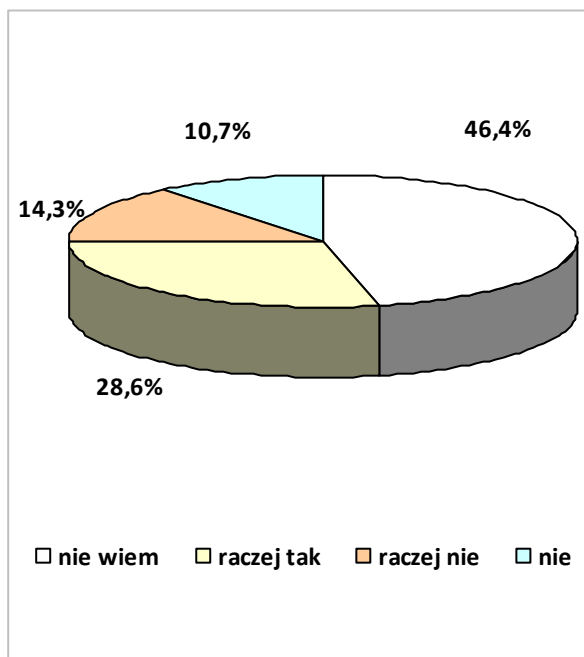
Wykres 12. Jak Pani/Pan ocenia prowadzone w mieście działania profilaktyczne związane z problemem przemocy w rodzinie?

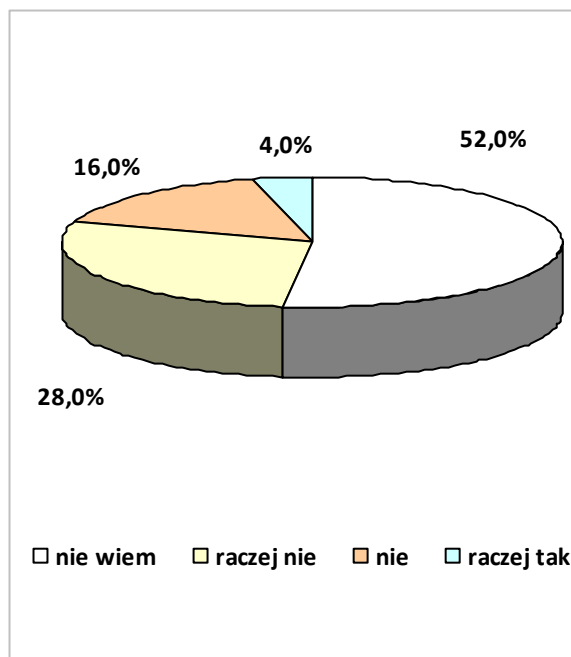
Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Odpowiadając na następane pytania, ankietowani oceniali ofertę pomocy świadczonej ofiarom i sprawcom przemocy w rodzinie. Szczegóły w tym zakresie ilustrują poniższe wykresy.

Wykres 13. Czy oferta pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie jest wystarczająca?

Wykres 14. Czy oferta pomocy dla sprawców przemocy w rodzinie jest wystarczająca?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Większość respondentów (46,4%) nie była w stanie ocenić oferty pomocy skierowanej do ofiar przemocy w rodzinie w mieście. 28,6% pytanych pozytywnie oceniło tę ofertę wsparcia, ale 25% ankietowanych stwierdziło, że jest ona niewystarczająca.

Zdecydowanie bardziej krytycznie ankietowani ocenili ofertę pomocy dla sprawców przemocy w rodzinie. Łącznie 44% respondentów uznało, że pomoc dla sprawców jest niewystarczająca, przeciwnego zdania było jedynie 4% osób biorących udział w badaniu. Podobnie jak w poprzednim pytaniu, także tutaj znaczna część respondentów (52%) nie potrafiła sprecyzować swojej opinii w tej sprawie.

W ostatnim pytaniu uczestników badania poproszono o wskazanie działań profilaktycznych związanych z problemem przemocy w rodzinie, jakie należałoby podjąć w mieście. Odpowiadając na to pytanie, ankietowani szczególnie nacisk położyli na zwiększenie dostępu do specjalistycznej pomocy, szczególnie psychologicznej, terapeutycznej i mediacyjnej oraz uświadamiania osób dotkniętych przemocą o możliwości otrzymania kompleksowej pomocy. W tym kontekście za istotne respondenci uznali tworzenie grup wsparcia i rozpowszechnianie informacji o instytucjach świadczących pomoc ofiarom agresji i przemocy.

Ankietowani wyrazili również opinie na temat działań, jakie należałoby podjąć w celu przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie w mieście. Dużą uwagę zwrócili na tworzenie kampanii społecznych mających na celu nagłośnienie problemu, jakim jest przemoc w rodzinie.

Stwierdzali również, że edukacja oraz poszerzenie działań profilaktycznych w dużym stopniu mogą uświadomić mieszkańców miasta jak dużym problemem jest przemoc w rodzinie i jak sobie z nią radzić.

Do istotnych kwestii respondenci zaliczyli potrzebę izolowania sprawców od ofiar. Ważne, ich zdaniem, jest również skuteczne karanie, a także nagłaśnianie konsekwencji, jakie może ponieść sprawca przemocy w rodzinie, np. poprzez upublicznianie wyroków sądowych. Zdaniem uczestników badania, osoby sygnalizujące przemoc w rodzinie powinny mieć łatwiejszy dostęp do informacji o tym, gdzie mogą zgłaszać się w takich przypadkach. Z kolei miasto powinno umożliwić ofiarom przemocy dostęp do terapeutów i grup wsparcia. Ważne jest także, zdaniem ankietowanych, angażowanie odpowiednich służb do pomocy osobom dotkniętym przemocą.

2.2.2. NEGATYWNE ZACHOWANIA I ZJAWISKA PATOLOGICZNE W OTOCZENIU SZKOLNYM I RODZINNYM UCZNIÓW

Informacje, które pomogły zdiagnozować środowisko szkolne i rodzinne uczniów pod kątem występowania zachowań i zjawisk patologicznych, uzyskano poddając analizie ankiety wypełnione w placówkach oświatowych funkcjonujących na terenie miasta. Do analizy przedłożono osiem ankiet – wypełnionych przez pedagogów – z następujących placówek: Szkoły Podstawowej nr 2 im. KEN, Szkoły Podstawowej nr 3 im. gen. F. Kleeberga, Publicznego Gimnazjum nr 1 im. S. Konarskiego, I Liceum Ogólnokształcącego im. T. Kościuszki, Zespołu Szkół Zawodowych nr 1 i II Liceum Ogólnokształcącego Publicznego Gimnazjum nr 2 im. Zamoyskich, Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. ks. J. Twardowskiego, Gimnazjum z oddziałami przysposabiającymi do pracy i Zasadnicza Szkoła Zawodowa. Sześć z ankietowanych szkół zatrudnia pedagoga, a cztery umożliwiają uczniom opiekę w ramach zajęć świetlicowych.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące ujawnionych w szkołach przypadków występowania negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych w środowisku uczniów.

Tabela 6. Przypadki występowania negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych ujawnionych w społeczności uczniowskiej szkoły

negatywne zachowania i zjawiska patologiczne	liczba ujawnionych przypadków
palenie papierosów	64
sięganie po alkohol	5
sięganie po narkotyki	1
kradzieże	3
udział w grupach negatywnych	1
agresja i przemoc w grupie rówieśniczej	45

autoagresja	4
ucieczki z domu	3
przestępczość ujawniona	0
przypadki wymagające nadzoru kuratora sądowego	25

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych miasta.

Analizując powyższe zestawienie, należy stwierdzić, iż najczęściej stwierdzanym negatywnym zachowaniem/zjawiskiem patologicznym w społeczności uczniowskiej było palenie papierosów (64 przypadki). Często odnotowywano agresje i przemoc w grupie rówieśniczej (45 przypadków) oraz przypadki wymagające nadzoru kuratora sądowego (25 przypadków). Znacznie rzadziej w szkołach ujawniono przypadki: sięgania po alkohol (5 przypadków), autoagresji (4 przypadki), ucieczki z domu i kradzież (po 3 przypadki). Ujawniono również występowanie po jednym przypadku: sięgania po narkotyki oraz udziału w grupach negatywnych.

Kolejna tabela przedstawia stwierdzone przypadki występowania dysfunkcji i patologii w rodzinach uczniów.

Tabela 7. Przypadki występowania dysfunkcji i patologii w rodzinach uczniów

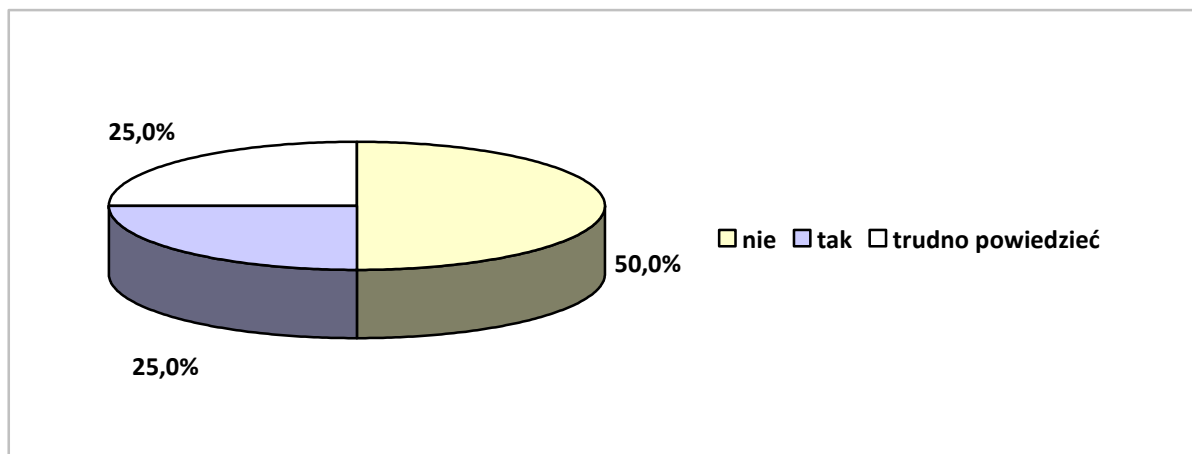
dysfunkcje i patologie rodziny	liczba ujawnionych przypadków
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	40
zaniedbanie	22
uzależnienia (alkoholizm, narkomania)	20
przemoc w rodzinie	14
wykorzystanie seksualne dzieci	0
przestępczość	0

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych miasta.

Jak wynika z powyższych danych najczęściej występującą dysfunkcją w rodzinach uczniów w mieście była bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (40 ujawnionych przypadków). Ujawniono również 22 przypadki zaniedbania, 20 przypadków uzależnień oraz 14 przemocy w rodzinie.

Przedstawicielei szkół biorących udział w ankiecie zapytano czy u nich, biorąc pod uwagę trzy ostatnie lata, przybyło przypadków dysfunkcji i patologii w rodzinach uczniów. Uzyskane odpowiedzi zobrazowano na poniższym wykresie

Wykres 15. Czy, biorąc pod uwagę trzy ostatnie lata, w Pani/Pana odczuciu przybyło przypadków dysfunkcji i zjawisk patologicznych w rodzinach uczniów?

Dane z badań ankietowanych przeprowadzonych w placówkach oświatowych miasta.

Połowa ankietowanych osób, będących przedstawicielami szkół biorących udział w ankiecie, nie stwierdziła, by przybyło przypadków dysfunkcji i zjawisk patologicznych w rodzinach uczniów przez ostatnie 3 lata. Zdaniem 25% badanych skala takich niekorzystnych zjawisk jest większa. Pozostałych 25% respondentów nie umiało jednak określić swojego poglądu na ten temat.

Działania profilaktyczne adresowane do uczniów podejmowane na terenie szkoły

Ankietowane szkoły podejmują wiele działań profilaktycznych, które mogą zapobiegać negatywnym zachowaniom i zjawiskom patologicznym w społeczności uczniowskiej. W wielu placówkach prowadzone są pogadanki z pedagogiem i psychologiem oraz organizowane są spotkania z policjantami. Szkoły realizują również różnego rodzaju programy profilaktyczne, np. „Bezpieczna i przyjazna szkoła”, „Stop agresji i przemocy”, „ARS czyli jak dbać o miłość”. Szkoły organizują również wiele interesujących zajęć pozalekcyjnych, rozwijają zainteresowania uczniów alternatywnymi formami spędzania czasu wolnego, a także zachęcają uczniów do udziału w życiu kulturalnym. Prowadząc działania profilaktyczne, placówki diagnozują środowisko rodzinne uczniów przy współpracy z różnymi instytucjami.

Najpoważniejsze problemy dosięgające rodziny uczniów

Zdaniem przedstawicieli placówek biorących udział w ankiecie, najpoważniejszym problemem, jaki dosięga rodziny uczniów, jest emigracja zarobkowa jednego z rodziców oraz bezrobocie, które w bezpośredni sposób wpływa na decyzję o wyjeździe. Dużym problemem wśród rodzin, o którym wspominają przedstawiciele szkół, jest także alkoholizm,

brak kompetencji wychowawczych rodziców, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, ubóstwo i przemoc w rodzinie.

Działania, jakie należałoby podjąć dla pełniejszego rozpoznania problemów rodzin uczniów w zakresie dysfunkcji, uzależnień i przemocy w rodzinie

Według przedstawicieli ankietowanych szkół, chcąc lepiej poznać środowisko rodzinne uczniów, należy przede wszystkim przeprowadzać wywiady środowiskowe, wykorzystywać anonimowe ankiety oraz przeprowadzać rozmowy z uczniami i rodzicami na terenie szkoły. Ważny jest również udział przedstawicieli szkoły w Miejskim Zespole Interdyscyplinarnym.

Pomoc oferowana przez szkołę uczniom dotkniętym problemem przemocy w rodzinie

Uczniowie szkół we Włodawie mogą przede wszystkim liczyć na pomoc i wsparcie pedagoga i psychologa oraz korzystać z szerokiego wachlarza zajęć dydaktyczno-wyrównawczych i rozwijających uzdolnienia. Placówki zajmują się również informowaniem odpowiednich instytucji o problemach uczniów oraz uruchamiają procedury Niebieskiej Karty. Szkoły we Włodawie prowadzą także nadzór wychowawczy nad uczniami oraz organizują pomoc materialną dla najbardziej potrzebujących.

Formy współpracy między szkołą a Policją i innymi instytucjami/organizacjami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Wszystkie ankietowane placówki współpracują z instytucjami działającymi na terenie miasta w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Formy współpracy, to: udział przedstawicieli szkół w pracach i spotkaniach Zespołu Interdyscyplinarnego oraz konsultacje i rozmowy na temat podopiecznych z kuratorami sądowymi i asystentem rodzin. Szkoły organizują także prelekcje dla uczniów z udziałem funkcjonariuszy Komendy Powiatowej Policji.

2.3. PRZEMOC W RODZINIE W ŚWIETLE ŹRÓDEŁ ZASTANYCH

Obraz zjawiska agresji i przemocy uzyskany dzięki badaniom ankietowym przeprowadzonym wśród przedstawicieli środowiska lokalnego i placówek oświatowych dopełniają dane pochodzące z instytucji i organów działających w mieście bądź obejmujących swoim zasięgiem działania jego mieszkańców. Analizie poddano dane ilościowe przekazane przez: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Miejską Komisję Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego, Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie oraz Komendę Powiatową Policji.

W 2015 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej we Włodawie przyznał z powodu alkoholizmu lub narkomanii wsparcie 168 osobom z 92 rodzin. Z powodu przemocy w rodzinie udzielono wsparcia 25 osobom z 8 rodzin. W wyniku porównania tych liczb z odpowiednimi danymi za poprzednie dwa lata można stwierdzić, że problem przemocy w rodzinie z roku na rok stopniowo narastał (3 rodziny i 15 osób w rodzinie w 2013 r., 8 rodzin i 25 osób w rodzinie w 2015 r.). Malą natomiast liczbą osób i rodzin, którym udzielono pomocy z powodu alkoholizmu lub narkomanii.

Tabela 8. Rodziny i osoby w rodzinach, którym w latach 2013-2015 MOPS przyznał pomoc z powodu przemocy w rodzinie, alkoholizmu i narkomanii

powód przyznania pomocy	2013 r.		2014 r.		2015 r.	
	liczba rodzin	liczba osób w rodzinach	liczba rodzin	liczba osób w rodzinach	liczba rodzin	liczba osób w rodzinach
przemoc w rodzinie	3	15	5	18	8	25
alkoholizm lub narkomania	94	195	95	180	92	168

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej we Włodawie.

W celu skutecznego przeciwdziałania problemom uzależnień i przemocy w rodzinie oraz eliminowaniu ich niekorzystnego wpływu na społeczeństwo, konieczne jest prowadzenie działań związanych z profilaktyką, rozwiązywaniem oraz integracją społeczną osób nimi dotkniętych. Na szczeblu miejskim działania te wyznaczane są w ramach miejskich programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii, a także przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, a ich inicjowanie należy do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej we Włodawie, Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego we Włodawie oraz Miejskiej Komisji Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych we Włodawie. Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące środków finansowych przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w mieście Włodawa w latach 2013-2015.

Tabela 9. Środki finansowe (w zł) przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w mieście w latach 2013-2015

wielkość wydatków	2013 r.	2014 r.	2015 r.
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych	235.046	255.840	278.899
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów narkomanii	4.398	1.061	0
na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	31.193	35.071	32.106
razem	270.637	291.972	311.005

Dane Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych we Włodawie.

W latach 2013-2015 wysokość kwot przeznaczanych na walkę z alkoholizmem z roku na rok rosła. Malą z kolei kwota przeznaczona na przeciwdziałanie narkomanii, przy czym w 2015 roku spadła ona do zera. Jeśli chodzi o środki finansowe przeznaczone na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie na przestrzeni analizowanych lat ulegały one wahaniom (od 31.193 zł w 2013 r., przez 35.071 w 2014 r., do 32.106 w 2015 r.).

Ważną funkcję w procesie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w mieście pełni Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W ramach swoich zadań członkowie MKRPA kontaktują się z osobami z miasta dotkniętymi przemocą w rodzinie. W 2015 roku takich osób było 24, przy czym w okresie trzech lat ich liczba ulegała wahaniom (w 2013 roku było to 22 osób, w 2014 roku – 27 osób).

W 2015 r. MKRPA skierowała 3 sprawców przemocy w rodzinie na terapię, natomiast przez cały analizowany okres nie złożyła w stosunku do żadnego sprawcy przemocy w rodzinie zawiadomienia do prokuratury o popełnieniu przestępstwa. Wybrane dane porównawcze dotyczące działalności Komisji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w latach 2013-2015 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Działalność MKRPA w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w mieście w latach 2013-2015

	2013r.	2014 r.	2015 r.
liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie MKRPA	22	27	24
liczba sprawców przemocy w rodzinie, których MKRPA skierowała na terapię	0	0	3
liczba sprawców przemocy w rodzinie, przeciwko którym MKRPA złożyła zawiadomienie do prokuratury o popełnieniu przestępstwa	0	0	0

Dane Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych we Włodawie.

Z informacji uzyskanych od I Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej do Wykonywania Orzeczeń w Sprawach Karnych Rodzinnych i Nietletnich we Włodawie, wg stanu na dzień 31 października 2016 roku pod kuratelą sądową pozostawało łącznie 200 mieszkańców miasta,

w tym: 75 osób objęto dozorem kuratora dla dorosłych, 17 osób objęto nadzorem kuratora rodzinnego w sprawach nieletnich, 20 osób objęto nadzorem kuratora rodzinnego w związku ze zobowiązaniem do podjęcia leczenia odwykowego oraz 88 osób objęto nadzorem kuratora rodzinnego w sprawach opiekuńczych.

W roku szkolnym 2015/2016 na diagnozę i terapię do Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej we Włodawie zgłosiło się 305 dzieci z miasta Włodawa. W analizowanym roku Poradnia wydała dzieciom i młodzieży z miasta 110 opinii o objęciu pomocą psychologiczno-pedagogiczną, 58 orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego lub indywidualnego nauczania oraz 7 opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju. Dodatkowo dzieci z miasta Włodawa korzystały z zajęć logopedycznych, zajęć korekcyjno-kompensacyjnych, terapii psychologicznej oraz terapii metodą EEG Biofeedback.

Ważną funkcję w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w mieście odgrywa Policja, przeprowadzając wspólnie z pracownikami socjalnymi interwencje w stosunku do osób stosujących przemoc domową. Polegają one głównie na monitorowaniu sytuacji domowych przez funkcjonariuszy, wywiadach środowiskowych, inicjowaniu działań Zespołu Interdyscyplinarnego, motywowaniu do podjęcia terapii i kierowaniu do specjalistów.

Według danych Komendy Powiatowej Policji we Włodawie w 2015 roku na terenie miasta odnotowano następujące przestępstwa w 7 głównych kategoriach: uszczerbek na zdrowiu oraz bójka lub pobicie – po 3 przestępstwa, kradzież cudzej rzeczy – 31 przestępstw, kradzież z włamaniem – 17 przestępstw, uszkodzenie mienia – 16 przestępstw. Pozostałe przestępstwa, jakie odnotowano we Włodawie w 2015 r., to: przestępstwa narkotykowe – 14 przypadków, przestępstwa przeciwko zdrowiu i życiu – 7 przypadków, przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu powszechnemu – 4 przypadki, przestępstwa przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji – 45 przypadków, w tym 38 nietrzeźwych kierujących, przestępstwa przeciwko wolności – 8 przestępstw oraz przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności – 8 przestępstw.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Włodawie prowadzi szeroko rozumianą pomoc i wsparcie dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Nie prowadzi jednak szczegółowej statystyki dotyczącej liczby osób, które korzystają z tej form pomocy z terenu miasta.

Liczba mieszkańców powiatu włodawskiego korzystających z powiatowych specjalistycznych środków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie gwałtownie wzrosła (z 2 przypadków w 2013 r., przez 6 w 2014 r., do 87 przypadków w 2015 r.). Tak samo

kształtowała się liczba mieszkańców powiatu, którzy byli dotknięci przemocą i dzięki PCPR otrzymali miejsce w ośrodku wsparcia.

Jeśli chodzi o mieszkańców powiatu dotkniętych przemocą w rodzinie, którym Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Włodawie zapewniło pomoc w postaci miejsca w Ośrodku Interwencji Kryzysowej, to ich liczba wahała się (po 1 przypadku w 2013 i 2015 r., 6 przypadków w 2014 r.). Wahała się również liczba mieszkańców powiatu uczestniczących w realizowanych przez PCPR programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. 10 osób z terenu powiatu uczestniczyło w grupie wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie. Dane szczegółowe w tym zakresie zawiera poniższa tabela.

Tabela 11. Pomoc udzielona przez PCPR we Włodawie w latach 2013-2015

	2013 r.	2014 r.	2015 r.
liczba mieszkańców powiatu korzystających z powiatowych specjalistycznych ośrodków wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	2	6	87
liczba mieszkańców powiatu dotkniętych przemocą w rodzinie, którym PCPR zapewniło miejsce w ośrodku wsparcia	2	6	87
liczba mieszkańców powiatu dotkniętych przemocą w rodzinie, którym PCPR zapewniło miejsce w Ośrodkach Interwencji Kryzysowej	1	6	1
liczba mieszkańców powiatu uczestniczących w grupie wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie	0	0	10
liczba mieszkańców powiatu uczestniczących w realizowanych przez PCPR programach oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	13	16	12
liczba mieszkańców powiatu korzystających z konsultacji dla osób stosujących przemoc	2	6	87

Dane z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie we Włodawie

3. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE W MIEŚCIE

Zasobami umożliwiającymi przeciwdziałanie przemocy w rodzinie określa się instytucje i organizacje znajdujące się na terenie miasta lub obejmujące swoim zasięgiem działania jej mieszkańców, które prowadzą działalność na rzecz ofiar i sprawców ww. zjawiska.

3.1. PODMIOTY ŚWIADCZĄCE WSPARCIE W MIEŚCIE

W mieście Włodawa wsparcie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie świadczą: Miejski Zespół Interdyscyplinarny we Włodawie, Punkt Konsultacyjny dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Centrum Profilaktyki i Rozwoju Osobowości we Włodawie, Centrum Pomocy Interdyscyplinarnej, Filia we Włodawie, Ośrodek Specjalistycznego Poradnictwa Rodzinnego i Interwencji Kryzysowej, Grupa wsparcia z elementami pracy edukacyjno-warsztatowej, adresowana do kobiet współuzależnionych, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Poniższa tabela zawiera dane adresowe podmiotów świadczących wsparcie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie z terenu miasta Włodawy.

Tabela 12. Podmioty świadczące wsparcie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w mieście

lp.	nazwa jednostki	adres
1.	Miejski Zespół Interdyscyplinarny we Włodawie	Al. J. Piłsudskiego 41, 22-200 Włodawa
2.	Punkt Konsultacyjny dla Ofiar Przemocy w Rodzinie	ul. Szkolna 7, 22-200 Włodawa
3.	Centrum Profilaktyki i Rozwoju Osobowości we Włodawie	ul. Szkolna 7, 22-200 Włodawa
4.	Ośrodek Specjalistycznego Poradnictwa Rodzinnego i Interwencji Kryzysowej	ul. Partyzantów 13, 22-200 Włodawa
5.	Grupa wsparcia z elementami pracy edukacyjno-warsztatowej, adresowana do kobiet współuzależnionych	Plebania Parafii Św. Ludwika we Włodawie, ul. 11 Listopada 4, 22-200 Włodawa
6.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Al. J. Piłsudskiego 66, 22-200 Włodawa

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej we Włodawie.

Do zadań Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego we Włodawie należy w szczególności:

- diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie na terenie Gminy Miejskiej Włodawa;
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie, mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku;
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie;
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc.

W 2015 roku z inicjatywy Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego prowadzonych było 66 procedur „Niebieskiej Karty” (z czego 31 wszczęto w 2015 r., a 35 wszczęto w latach poprzednich i nie zakończono ich do 2015 r.)

Punkt Konsultacyjny dla Ofiar Przemocy w Rodzinie we Włodawie oferuje porady prawne dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie. W 2015 r. Punkt Konsultacyjny udzielił w sumie 104 porad prawnych.

Działające we Włodawie Centrum Profilaktyki i Rozwoju Osobowości działała w zakresie zwiększenia dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu. W ramach pomocy zorganizowano zajęcia terapeutyczne dla osób uzależnionych (530 osób), zajęcia terapeutyczne dla osób współuzależnionych (515 osób) oraz zajęcia terapeutyczne dla osób uzależnionych, które odbyły leczenie w oddziałach odwykowych (260 osób). W 2015 r. pomoc otrzymało łącznie 1.305 osób.

Pracownicy z Ośrodka Specjalistycznego Poradnictwa Rodzinnego i Interwencji Kryzysowej z zespołu d/s poradnictwa specjalistycznego i interwencji kryzysowej zajmowali się następującymi zadaniami:

- świadczeniem specjalistycznych usług osobom i rodzinom będącym ofiarami przemocy lub znajdującym się w innej sytuacji kryzysowej,
- udzielaniem mieszkańcom informacji o przysługujących im prawach i uprawnieniach,
- konsultowaniem pod względem socjalnym, prawnym i psychologicznym problemów osób i rodzin, udzielaniem porad dotyczących sposobów rozwiązywania trudności, w tym pomocy w przygotowywaniu podań, wniosków i pism procesowych, prowadzeniem terapii rodzinnej i zajęć psychoedukacyjnych,
- prowadzeniem działalności profilaktyczno-edukacyjnej w zakresie zapobiegania uzależnieniom, przemocy domowej i innym zjawiskom patologii społecznej.

Ośrodek ten w 2015 r. udzielił świadczeń 87 osobom.

W Grupie wsparcia adresowanej do kobiet współuzależnionych we Włodawie organizowane są zajęcia edukacyjno-warsztatowe. W 2015 r. w zajęciach udział wzięło 460 osób.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Włodawie w 2015 r. realizowało Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie, współfinansowany przez Lubelski Urząd Wojewódzki. Program korekcyjno-edukacyjny zrealizowany został przy współpracy Zakładu Karnego oraz realizowany był w Zakładzie Karnym. Do udziału w projekcie wytypowano 12 osadzonych.

3.2. PODMIOTY SPOZA MIASTA WSPIERAJĄCE MIESZKAŃCÓW

Mieszkańcy Włodawy w 2015 r. korzystali z oferty Stowarzyszenia Wspierania Aktywności „Bona Fides” z siedzibą w Lublinie, które prowadziło Centrum Pomocy

Interdyscyplinarnej z Filią we Włodawie przy ul. Trębackiej 3. Centrum Pomocy Interdyscyplinarnej świadczyło pomoc w zakresie:

- organizowania i finansowania pomocy prawnej oraz alternatywnych metod rozwiązywania konfliktów;
- pokrywania kosztów związanych z pomocą psychologiczną lub psychoterapią;
- pokrywania kosztów świadczeń zdrowotnych, lekarstw gdy lek nie podlegały refundacji lub w części, w której nie jest refundowany, wyrobów medycznych, przedmiotów ortopedycznych oraz środków pomocniczych, w zakresie niezbędnym w procesie leczniczym doznanego uszczerbku na zdrowiu wynikającego z przestępstwa lub jego następstw;
- pokrywania kosztów związanych z kształceniem w szkołach publicznych, w tym w ramach indywidualnego nauczania, a także w przypadku realizacji obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki poza szkołą organizowanie i finansowanie szkoleń i kursów podnoszących kwalifikacje zawodowe oraz pokrywanie kosztów egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe;
- pokrywania kosztów czasowego zakwaterowania lub udzielania schronienia;
- finansowania okresowych dopłat do bieżących zobowiązań czynszowych i opłat za energię elektryczną, energię ciepłą, wodę, gaz, opał, odbiór nieczystości stałych i płynnych za lokal mieszkalny lub dom jednorodzinny, do którego osoba uprawniona posiada tytuł prawny, proporcjonalnie do liczby osób stale zamieszkujących w tym lokalu;
- finansowania przejazdów środkami komunikacji publicznej/pokrywanie kosztów transportu związanych z uzyskiwaniem świadczeń;
- pokrywania kosztów żywności lub bonów żywnościowych, zakupu odzieży, bielizny, obuwia, środków czystości i higieny osobistej;
- finansowania kosztów zorganizowanego wyjazdu uprawnionego małoletniego.

W ramach swojej działalności, skierowanej przede wszystkim do osób pokrzywdzonych przestępstwem, Centrum Pomocy Interdyscyplinarnej z filią we Włodawie swoją pomocą objęło 143 osoby. Osoby potrzebujące informowano o prawnych możliwościach działania oraz wszelkich konsekwencjach prawnych dotyczących przestępstw. W ramach ww. wsparcia udzielano również pomocy w sporządzaniu pism procesowych. Ogółem z pomocy skorzystało 205 osób, łączny czas udzielonych porad to 244,5 godziny.

3.3. WSPÓŁPRACA KOŚCIOŁÓW W ZAKRESIE EDUKACJI NA TEMAT PRZEMOCY W RODZINIE I WSPIERANIA RODZIN W KRYZYSIE

Na terenie miasta Włodawa w 2015 roku funkcjonowały 2 parafie Kościoła rzymskokatolickiego, parafia Kościoła prawosławnego oraz Zbór Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego. Dane na ich temat przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Parafie rzymskokatolickie i innych Kościołów w mieście w 2015 roku

nazwa	adres
Parafia Rzymskokatolicka pw. Najświętszego Serca Jezusowego	ul. Chełmska 20, 22-200 Włodawa
Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Ludwika	ul. Klasztorna 7, 22-200 Włodawa
Parafia Prawosławna Narodzenia Najświętszej Marii Panny	ul. Kościelna 11 A, 22-200 Włodawa
Zbór Kościoła Adwentystów Dnia Siódmego	ul. Lubelska 45, 22-200 Włodawa

Dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej we Włodawie.

Wsparcie rodzin w kryzysie, kształtowanie wzorca rodziny oraz właściwej komunikacji w rodzinie leży w sferze zainteresowań Kościoła rzymskokatolickiego, dla którego umacnianie rodziny jest jednym z podstawowych zadań. Potrzebie wzmacniania rodzin na płaszczyźnie życia rodzinnego i małżeńskiego służą parafialne poradnie rodzinne. Zadania parafialnej poradni obejmują:

- przygotowanie młodzieży i narzeczonych do małżeństwa, w tym w zakresie etyki małżeńskiej, komunikacji i dialogu w małżeństwie,
- pomoc małżonkom w rozwiązywaniu ich problemów małżeńskich, rodzicielskich i wychowawczych.

Parafia Rzymskokatolicka pw. Najświętszego Serca Jezusowego we Włodawie prowadzi poradnię rodzinną, poza przygotowaniem narzeczonych do małżeństwa, poradnia świadczy pomoc w rozwiązywaniu problemów rodzin (małżeńskich, rodzicielskich i wychowawczych).

3.4. ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA KRZYWDZONYM DZIECIOM

W celu zapewnienia bezpieczeństwa krzywdzonym dzieciom, zgodnie z art. 12a ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, została wprowadzona procedura postępowania w sytuacji konieczności odebrania dziecka z rodziny w razie stwierdzenia bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia.

Procedura ma zastosowanie w sytuacji stwierdzenia faktu bezpośredniego zagrożenia życia i zdrowia dziecka przez pracownika socjalnego MOPS-u w trakcie wykonywania przez

niego obowiązków służbowych. Pracownik socjalny jest zobowiązany do interwencji również w przypadku powzięcia informacji o fakcie przemocy z innego źródła, np. z informacji innych osób. Może to być również powiadomienie złożone przez Policję w godzinach pracy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej. Celem interwencyjnego zabezpieczenia dziecka jest zapobieżenie negatywnym skutkom wynikającym ze stwierdzonego stanu zagrożenia zdrowia lub życia dziecka przebywającego w rodzinie. Pracownik socjalny zobowiązany jest powiadomić rodzica lub opiekuna prawnego o możliwości złożenia zażalenia na odebranie dziecka.

W przypadku podjęcia przez pracownika socjalnego wspólnie z funkcjonariuszem Policji, a także z lekarzem, ratownikiem medycznym lub pielęgniarką decyzji o odebraniu dziecka i umieszczeniu go u innej, niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej, w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka lub całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej zostaje wypełnione oświadczenie o powierzeniu dziecka przez pracownika socjalnego.

4. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT stanowi efektywną metodę identyfikacji mocnych i słabych stron lokalnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz szans i zagrożeń, jakie przed nim stoją. Pozwala oszacować potencjał, jakim się dysponuje oraz określić stopień, w jakim posiadane zasoby odpowiadają potrzebom i oczekiwaniom społeczności lokalnej. Przedstawiona poniżej analiza została przeprowadzona z udziałem przedstawicieli samorządu miasta, a jej przedmiotem stały się dwa obszary zdefiniowane hasłowo jako: „rodzina, dziecko i młodzież, przemoc w rodzinie” i „zdrowie, uzależnienia, bezpieczeństwo publiczne”.

RODZINA, DZIECKO I MŁODZIEŻ, PRZEMOC W RODZINIE	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none">• analizowanie problemów rodzin, dzieci i młodzieży w mieście• prowadzenie działań zapobiegających dysfunkcjom rodzin• zapewnianie rodzinom dysfunkcyjnym wsparcia asystentów rodziny• odpowiedni dostęp do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tej formy wsparcia• funkcjonowanie na terenie miasta placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży	<ul style="list-style-type: none">• niedostatecznie pełne analizowanie potrzeb osób samotnie wychowujących dzieci• brak miejsc w ośrodkach wsparcia dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie• brak działań związanych z kierowaniem sprawców przemocy w rodzinie z miasta do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych• brak mieszkalnictwa chronionego• niewystarczająca pomoc psychologiczna dla dzieci dotkniętych przemocą

<ul style="list-style-type: none"> • monitorowanie zapotrzebowania na opiekę przedszkolną • odpowiednia baza dydaktyczna zapewniająca właściwy rozwój uczniów • oferowanie uczniom przez placówki oświatowe w mieście zajęć pozalekcyjnych • dostosowana do potrzeb dzieci i młodzieży oferta spędzania czasu wolnego • funkcjonowanie na terenie miasta organizacji pozarządowych zajmujących się problemami rodzin • propagowanie idei wolontariatu wśród dzieci i młodzieży • odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie • prowadzenie poradnictwa i podejmowanie interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie • funkcjonowanie Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego • zapewnianie ofiarom przemocy dostępu do informacji o możliwych formach wsparcia • prowadzenie akcji uwrażliwiających społeczność lokalną na problemy przemocy w rodzinie • współpraca wielu instytucji w ramach Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego • odpowiednia dostępność do przedszkoli, szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych w mieście • zapewnienie dostępu do kształcenia integracyjnego w mieście • propagowanie wśród dzieci i młodzieży skutecznych sposobów powstrzymywania przemocy • wzrost liczby zajęć pozalekcyjnych 	
<p>szanse</p>	<p>zagrożenia</p>
<ul style="list-style-type: none"> • wystarczająca oferta w zakresie opieki przedszkolnej zaspokajająca potrzeby mieszkańców miasta • sytuacja finansowa miasta pozwalająca na utrzymanie i rozwój bazy dydaktycznej • zaspokajająca oczekiwania uczniów i ich rodziców oferta zajęć pozalekcyjnych • dostosowana do potrzeb i oczekiwań 	<ul style="list-style-type: none"> • nasilająca się skala problemów rzutujących na prawidłowe funkcjonowanie rodzin w mieście • rosnąca liczba rodzin dysfunkcyjnych • niewystarczający zakres wsparcia asystentów rodziny (w mieście Włodawa jest tylko 1 asystent rodziny) • rosnąca liczba rodzin wymagająca

<p>dzieci i młodzieży oferta spędzania czasu wolnego</p> <ul style="list-style-type: none"> • malejąca liczba rodzin zgłaszających potrzebę wsparcia ze strony organizacji pozarządowych • rosnące zaangażowanie dzieci i młodzieży z terenu miasta w działania wolontariackie • wpływanie na zmianę zachowań ofiar i sprawców przemocy w rodzinie dzięki prowadzonemu w mieście poradnictwu i podejmowanym interwencjom • zmniejszenie społecznego przyzwolenia na stosowanie przemocy w rodzinie • zwiększenie świadomości społecznej na temat problemu przemocy • możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych na finansowanie działań z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie 	<p>poradnictwa specjalistycznego</p> <ul style="list-style-type: none"> • zwiększająca się liczba osób samotnie wychowujących dzieci wymagających wsparcia • niewystarczająca kadra pracująca z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie • zwiększająca się w mieście liczba osób, w stosunku do których istnieje potrzeba podjęcia działań interdyscyplinarnych • rosnąca liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, wymagających umieszczenia w ośrodkach wsparcia • rosnąca liczba osób wymagająca podjęcia działań korekcyjno-edukacyjnych • nasilająca się na terenie miasta skala zjawiska przemocy w rodzinie • pogłębiający się problem ubóstwa, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz innych problemów społecznych będących źródłem przemocy w rodzinie • pogłębiająca się przemoc i zachowania agresywne wśród dzieci i młodzieży szkolnej
---	--

ZDROWIE UZALEŻNIENIA BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • dostęp mieszkańców do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, położnictwa, ginekologii i stomatologii dla mieszkańców miasta • prowadzenie działań na rzecz poszerzania zakresu świadczeń medycznych • inicjowanie w mieście przedsięwzięć propagujących zdrowy styl życia • prowadzenie przez samorząd miasta działań na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego • prowadzona na terenie miasta działalność terapeutyczna i rehabilitacyjna w obszarze uzależnień • zapewnienie rodzinom z miasta dotkniętymi problemami uzależnień dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej • kierowanie osób uzależnionych na 	<ul style="list-style-type: none"> • niedostateczne diagnozowanie problemu spożywania alkoholu i narkotyków wśród nieletnich • utrudniony dostęp do poradnictwa specjalistycznego • mała liczba akcji w mieście Włodawa promujących bezpieczeństwo na drodze • niewielka skala działań prozdrowotnych wśród osób starszych w mieście

<p>leczenie odwykowe</p> <ul style="list-style-type: none"> • odpowiednie działanie grup/instytucji wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych • odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi • prowadzenie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych informacyjnych, i edukacyjnych w obszarze uzależnień wśród dzieci i młodzieży • realizowanie przez placówki oświatowe na terenie miasta programów profilaktyczno-edukacyjnych poświęconych przestępczości i jej negatywnym skutkom • podejmowanie przez samorząd miasta inicjatyw mających na celu poprawę stanu bezpieczeństwa w mieście i na drodze • prowadzenie działań motywujących do podjęcia leczenia przez osoby uzależnione • zainteresowanie problemem uzależnień ze strony szkół w mieście • odpowiednia liczba funkcjonariuszy Straży Miejskiej we Włodawie • dostępność w mieście do Przychodni Medycyny Rodzinnej 	
<p>szanse</p>	<p>zagrożenia</p>
<ul style="list-style-type: none"> • możliwości finansowe i lokalowe dla poszerzenia zakresu świadczeń medycznych dostępnych dla mieszkańców • wzrost zainteresowania zdrowym trybem życia wśród mieszkańców miasta • poprawa środowiska naturalnego w mieście • efektywność działań podejmowanych w mieście w obszarze uzależnień • wzrasta zapotrzebowanie rodzin dotkniętych problemami uzależnień na pomoc psychospołeczną i prawną • wsparcie organizacji pozarządowych skierowane dla osób uzależnionych i współuzależnionych • wzrost poziomu bezpieczeństwa mieszkańców miasta oraz poziomu bezpieczeństwa na drodze • podnoszenie kwalifikacji przez kadre pomocy społecznej • wzrost świadomości społecznej na temat 	<ul style="list-style-type: none"> • bariery finansowe/lokalowe przy świadczeniach z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, położnictwa, ginekologii i stomatologii • brak rezultatów leczenia odwykowego • rosnąca liczba nieletnich sięgających po alkohol i narkotyki na terenie miasta • rosnąca liczba osób uzależnionych i współuzależnionych wymagających wsparcia • niechęć do ujawniania występowania problemów alkoholowych w rodzinie • niewystarczająca liczebność kadry pracującej w mieście z osobami uzależnionymi • wzrost zagrożenia przestępczością wśród nieletnich w mieście • rosnąca liczba młodzieży eksperymentujących ze środkami psychoaktywnymi • ścisłe powiązanie zjawiska przemocy

choroby alkoholowej i jej leczenia	w rodzinie z problemami alkoholowymi • narastające zjawisko wyuczonej bezradności społecznej i uzależnienia od pomocy społecznej
------------------------------------	---

5. ADRESACI PROGRAMU

Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Miasta Włodawa na lata 2017-2020 jest adresowany do rodzin i osób, które ze względu na przemoc w rodzinie wymagają wsparcia społecznego, sprawców przemocy w rodzinie, świadków przemocy w rodzinie, przedstawicieli instytucji, organizacji i służb zobowiązanych do udzielania pomocy w sytuacji przemocy, społeczności lokalnej.

III. PROGRAMOWANIE

Wyniki diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie na terenie miasta, na którą złożyła się analiza danych z tzw. źródeł zastanych, analiza wyników badań ankietowych oraz analiza SWOT, pozwoliły – po ich nałożeniu na kompetencje samorządu miasta – do opracowania założeń niniejszego programu.

1. CEL GŁÓWNY PROGRAMU

Cel główny, wyznaczony w Miejskim Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Miasta Włodawa na lata 2017-2020, jest następujący:

**Ochrona ofiar przemocy w rodzinie, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
zwiększenie dostępności i skuteczności profesjonalnej pomocy
dla ofiar przemocy i skuteczności oddziaływania na jej sprawców.**

Osiągnięcie celu głównego jest uwarunkowane realizacją wyznaczonych i przedstawionych poniżej celów operacyjnych oraz działań.

1. CELE OPERACYJNE, DZIAŁANIA, HARMONOGRAM, REALIZATORZY I PARTNERZY, WSKAŹNIKI, ZAKŁADANE REZULTATY

CEL OPERACYJNY 1.: Wsparcie rodzin doświadczających przemocy lub zagrożonych przemocą w rodzinie.				
Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Udzielanie przez MOPS pomocy finansowej i rzeczowej oraz poradnictwa rodzinom dotkniętym przemocą.	2017-2020	MOPS, PKOPR	<ul style="list-style-type: none"> - liczba rodzin, którym udzielono wsparcia - rodzaj wsparcia - liczba porad 	<ul style="list-style-type: none"> - wzmacnianie bezpieczeństwa socjalnego i psychicznego rodzin doświadczających przemocy
Prowadzenie pracy socjalnej z rodzinami doświadczającymi przemocy.	2017-2020	MOPS	<ul style="list-style-type: none"> - liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w postaci pracy socjalnej 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin - zmniejszenie liczby rodzin, w których wielokrotnie interweniowano z powodu przemocy domowej - włączenie społeczne rodzin izolujących się i izolowanych
Zapewnienie dostępu do pomocy terapeutycznej i prawnej dla rodzin dotkniętych przemocą.	2017-2020	MOPS, UM, MKRPA, MZI, PKOPR, OSPRIK, NGOs	<ul style="list-style-type: none"> - liczba rodzin, którym udzielono wsparcia - liczba i rodzaj porad 	<ul style="list-style-type: none"> - wzmacnianie rodzin doświadczających przemocy
Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc	2017-2020 w razie zaistnienia konieczności	MOPS, PKOPR, OSPRIK, PCPR, NGOs	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób, którym udzielono wsparcia 	<ul style="list-style-type: none"> - ochrona ofiar przemocy - zapobieganie eskalacji przemocy w rodzinie

*Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
Miasta Włodawa na lata 2017-2020*

w ośrodkach wsparcia.				- zapewnienie komfortu socjalnego i psychicznego osobom i rodzinom dotkniętym przemocą
Tworzenie grup wsparcia dla rodzin doświadczających przemocy.	2017-2020 w razie zaistnienia konieczności	MOPS, MKRPA, MZI	- liczba rodzin, którym udzielono wsparcia - liczba grup wsparcia	- wzmacnianie kondycji rodzin doświadczających przemocy - przywracanie właściwego funkcjonowania rodziny
Prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2017-2020	MOPS, MKRPA, MZI, PKOPR KPP, PCPR, placówki ochrony zdrowia, NGOs, Kościoły	- liczba rodzin, którym udzielono wsparcia - liczba i rodzaj porad - liczba podjętych interwencji	- zapewnienie bezpieczeństwa rodzinie - wzmacnianie kondycji rodzin doświadczających przemocy - wzmacnianie rodzin narażonych na przemoc - zapobiegania zjawisku przemocy w rodzinie
Kontynuowanie działalności Punktu Konsultacyjnego dla Ofiar Przemocy w Rodzinie	2017-2020	UM, RM, MOPS, PKOPR	- liczba rodzin, którym udzielono wsparcia - liczba i rodzaj porad - liczba i rodzaj podjętych interwencji	- wzmacnianie świadomości osób i rodzin dotkniętych przemocą - poprawa funkcjonowania rodzin - zapobiegania zjawisku przemocy w rodzinie

Oddziaływanie na sprawców przemocy w rodzinie poprzez motywowanie ich i kierowanie do udziału w programach korekcyjno-educacyjnych.	2017-2020 w razie zaistnienia konieczności	MZI, MKRPA, MOPS, KPP, SR	<ul style="list-style-type: none"> - liczba przeprowadzonych rozmów ze sprawcami przemocy - liczba sprawców przemocy w rodzinie skierowanych do udziału w programach korekcyjno-educacyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> - zmniejszenie poziomu zagrożenia przemocą domową - zmiana zachowań sprawców przemocy
Podjęcie działań zmierzających do poprawy warunków mieszkaniowych rodzin doświadczających przemocy oraz pomoc w znalezieniu pracy członkom tych rodzin.	2017-2020	UM, RM, MOPS, PUP	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj podjętych działań 	<ul style="list-style-type: none"> - zmniejszenie poziomu zagrożenia przemocą domową - poprawa warunków życia rodzin doświadczających przemocy - poprawa relacji w rodzinach doświadczających przemocy

CEL OPERACYJNY 2.: Podejmowanie i prowadzenie działań profilaktycznych mających na celu zapobieganie przemocy i eliminowanie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie miasta.

Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Upowszechnianie informacji o instytucjach świadczących pomoc ofiarom agresji i przemocy w rodzinie.	2017-2020	MKRPA, MZI, MOPS, SM, PKOPR, KPP	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj podjętych działań 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom

*Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
Miasta Włodawa na lata 2017-2020*

Podejmowanie wśród dzieci, młodzieży i osób dorosłych działań edukacyjnych mających na celu wzmocnienie umiejętności społecznych, poczucia własnej wartości i samooceny, zwiększających motywację do zmian w zakresie funkcjonowania psychicznego, rodzinnego i społecznego.	2017-2020	Placówki oświatowe, MKRPA, MOPS, PPP, CPRO, NGOs	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj podjętych działań - liczba osób objętych działaniami 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin - wzmacnianie kompetencji społecznych
Przeprowadzanie akcji profilaktycznych, organizowanie imprez kulturalnych i sportowych z uwzględnieniem kwestii przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	2017-2020	Placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, MKRPA, MOPS, UM, NGOs	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj podjętych działań - liczba uczestników 	<ul style="list-style-type: none"> - zmiana nastawień społeczności lokalnej do problemu przemocy w rodzinie - zapobieganie eskalacji zjawiska przemocy rodzinie - promowanie prawidłowego modelu rodziny
Podejmowanie działań mających na celu przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób i rodzin doświadczających przemocy i zagrożonych przemocą.	2017-2020	MKRPA, MOPS, UM, MZI, placówki oświatowe, Kościoły, NGOs	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj podjętych działań - liczba osób objętych działaniami 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin
Budowanie pozytywnego	2017-2020	MKRPA, MOPS, UM,	- liczba i rodzaj	- promowanie

wizerunku rodziny i promowanie potrzeby zachowania odpowiednich relacji wśród jej członków.		MZI, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, NGOs, PPP	<ul style="list-style-type: none"> - podjętych działań - liczba uczestników 	<p>prawidłowego modelu rodziny</p> <ul style="list-style-type: none"> - wzmacnianie rodzin - eliminowanie zjawisk zakłócających prawidłowe funkcjonowanie rodzin
Realizowanie działań zmierzających do rozładowania stresu i agresji w środowisku dzieci i młodzieży poprzez sport i uczestnictwo w kulturze.	2017-2020	UM, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, CPRO, NGOs, Kościoły	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj podjętych działań - liczba uczestników 	<ul style="list-style-type: none"> - wyzwalanie pozytywnych emocji - integrowanie środowiska dzieci i młodzieży - integrowanie społeczności lokalnej - poprawa bezpieczeństwa

CEL OPERACYJNY 3.: Wzmacnianie i doskonalenie kompetencji kadr samorządowych i organizacji pozarządowych działających w sferze społecznej.

Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Doskonalenie i zwiększanie kompetencji zawodowych pracowników pomocy społecznej w zakresie udzielania skutecznego wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym i zagrożonym przemocą.	2017-2020	MOPS, UM, PCPR	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj odbytych szkoleń - liczba pracowników doskonalących kwalifikacje 	<ul style="list-style-type: none"> - podwyższenie kompetencji służb społecznych - poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom - zwiększenie skuteczności podejmowanych działań pomocowych dzięki poszerzeniu

*Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
Miasta Włodawa na lata 2017-2020*

				zakresu i form wsparcia dla rodzin doświadczających przemocy domowej i zagrożonych przemocą - poprawa funkcjonowania rodzin objętych wsparciem
Kontynuowanie działalności Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego.	2017-2020	UM, MKRPA, MOPS, SM, placówki oświatowe, KPP, SR, inne podmioty, których przedstawiciele biorą udział lub są zainteresowani uczestnictwem w działaniach MZI	- liczba spotkań MZI - liczba grup roboczych - liczba i rodzaj podjętych działań - liczba rodzin	- poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin
Organizowanie szkoleń i warsztatów dla nauczycieli na temat przemocy w środowisku szkolnym i rodzinnym uczniów.	2017-2020	placówki oświatowe, UM, MKRPA, PPP	- liczba i rodzaj szkoleń - liczba uczestników	- podwyższenie wiedzy nauczycieli w zakresie rozpoznawania i przeciwdziałania przemocy - podwyższenie kompetencji kadr pedagogicznych w zakresie udzielania skutecznego wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym i zagrożonym przemocą. - eliminowanie

*Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie
Miasta Włodawa na lata 2017-2020*

				<p>zachowań agresywnych w środowisku uczniowskim</p> <ul style="list-style-type: none"> - wzmacnianie poczucia bezpieczeństwa osób i rodzin doświadczających przemocy
<p>Wspieranie organizacji pozarządowych w podejmowanych działaniach o charakterze profilaktycznym oraz mającym na celu zapobieganie problemom uzależnień i przemocy w rodzinie.</p>	2017-2020	<p>UM, MKRPA, MZI, MOPS, placówki oświatowe, KPP, Kościoły, NGOs</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj podjętych działań - liczba podmiotów objętych wsparciem 	<ul style="list-style-type: none"> - ochrona ofiar przemocy - zapobieganie eskalacji przemocy w danej rodzinie - zapewnienie komfortu socjalnego i psychicznego osobom i rodzinom dotkniętym przemocą
<p>Monitorowanie i kontrolowanie problemów agresji i przemocy występujących w mieście.</p>	2017-2020	<p>MZI, MKRPA, MOPS, UM, SM, KPP, SR, PCPR PPP</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj przestępstw popełnionych na terenie miasta - liczba i rodzaj wykroczeń na terenie miasta - liczba osób objętych dozorem i nadzorem kuratorskim 	<ul style="list-style-type: none"> - zmniejszenie liczby osób i rodzin doświadczających przemocy - wzmacnianie bezpieczeństwa psychicznego rodzin doświadczających przemocy - przywracanie właściwych relacji w rodzinie

CEL OPERACYJNY 4: Współpraca podmiotów na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie na terenie miasta.				
Działania	Termin realizacji	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki	Zakładane rezultaty
Inicjowanie i podejmowanie współpracy różnych podmiotów z terenu miasta w celu podnoszenia świadomości mieszkańców w zakresie problemów uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz udzielania wsparcia osobom i rodzinom dotkniętym uzależnieniami i przemocą.	2017-2020	MKRPA, MZI, MOPS, OSPRIK, UM, RM, SM, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, NGOs	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj podjętych działań - liczba osób i rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej z powodu uzależnień i przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin - zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych uzależnieniami i przemocą
Integrowanie działań w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie w mieście poprzez stałą współpracę podmiotów działających na terenie miasta i podmiotów spoza miasta wspierających mieszkańców.	2017-2020	UM, RM, MOPS, MKRPA, MZI, KPP, SR, PR, PCPR, PPP, PZP, PKOPR, PPK, placówki oświatowe, KPP, SR, NGOs, Kościoły	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj podjętych działań - liczba osób i rodzin korzystających ze wsparcia pomocy społecznej z powodu uzależnień i przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa efektywności i skuteczności wsparcia udzielanego rodzinom - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin - zmniejszenie liczby osób i rodzin dotkniętych uzależnieniami i przemocą
Współpraca z Kościołami w zakresie wzmacniania kondycji rodzin i eliminowania	2017-2020	MKRPA, MZI, MOPS, OSPRIK, Kościoły, NGOs	<ul style="list-style-type: none"> - liczba i rodzaj podjętych działań 	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa funkcjonowania i kondycji rodzin - utrwalenie

niekorzystnych zjawisk mających wpływ na komfort i jakość życia rodzin.				w świadomości społecznej wzorca rodziny prawidłowo wypełniającej przypisane jej funkcje i wolnej od zachowań patologicznych
Wzmacnianie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców miasta.	2017-2020	UM, SM, KPP, PR, SR	- liczba i rodzaj podjętych działań	- poprawa komfortu i warunków życia mieszkańców miasta

Legenda

UM – Urząd Miejski

RM – Rada Miejska

MOPS – Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej

MKRPA – Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

MZI – Miejski Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie

PKOPR – Punkt Konsultacyjny dla Ofiar Przemocy w Rodzinie

SM – Straż Miejska

OSPRIK – Ośrodek Specjalistycznego Poradnictwa Rodzinnego i Interwencji Kryzysowej

CPRO – Centrum Profilaktyki i Rozwoju Osobowości

KPP – Komenda Powiatowa Policji

SR – Sąd Rejonowy

PR – Prokuratura Rejonowa

PCPR – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

PPP – Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

NGOs – organizacje pozarządowe

3. KOORDYNATOR, PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE I PARTNERZY

Koordinatorem programu będzie Kierownik Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej we Włodawie. Podmiotami odpowiedzialnymi za realizację działań wyznaczonych w Miejskim Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie Miasta Włodawa na lata 2017-2020 są: Burmistrz, Rada Miejska, Urząd Miejski, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Miejska Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Miejski Zespół Interdyscyplinarny, Straż Miejska, Punkt Konsultacyjny dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, placówki wychowania przedszkolnego, placówki oświatowe, placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego, placówki kultury, miejskie jednostki sportowo-rekreacyjne.

Partnerami w realizacji działań są: Komenda Powiatowa Policji, Sąd Rejonowy, Prokuratura Rejonowa, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodek Specjalistycznego Poradnictwa Rodzinnego i Interwencji Kryzysowej, Centrum Profilaktyki i Rozwoju Osobowości, Powiatowy Urząd Pracy, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, organizacje pozarządowe, Kościoły, społeczność lokalna.

4. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring programu, polegający na gromadzeniu i analizowaniu informacji dotyczących realizowanych działań, będzie prowadzony przez Kierownika Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej we Włodawie – koordynatora programu, przy udziale członków Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego oraz przedstawicieli służb, które w zakresie swoich kompetencji realizują zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Ewaluacja programu będzie dotyczyła zarówno liczby prowadzonych działań, jak i ich jakości. Badania o charakterze ilościowym zostaną uzupełnione osobistą narracją członków Miejskiego Zespołu Interdyscyplinarnego oraz przedstawicieli podmiotów uczestniczących w realizacji programu. Zebrane w ten sposób informacje zostaną włączone do rocznego sprawozdania z realizacji programu oraz przedłożone Radzie Miejskiej. Powyższe dane zostaną wykorzystane również do opracowania raportu podsumowującego cały okres realizacji programu, zawierającego wnioski i rekomendacje na przyszłość.

5. FINANSOWANIE

Działania podejmowane w ramach realizacji Programu, związane z osiągnięciem wyznaczonych celów, finansowane będą ze środków własnych gminy przewidzianych w planach finansowych poszczególnych jednostek organizacyjnych Gminy Miejskiej Włodawa, przy czym na obsługę organizacyjno-techniczną zespołu interdyscyplinarnego przewidziane są w planach finansowych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej we Włodawie. Niektóre działania z zakresu przeciwdziałania przemocy będą realizowane w ramach Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Przewiduje się również możliwość współudziału w finansowaniu ww. działań ze środków Unii Europejskiej.

6. PROJEKTY

W ramach programu mogą być realizowane projekty, które odzwierciedlają potrzeby oraz zamierzenia miasta i jego mieszkańców w zakresie profilaktyki i przeciwdziałania zjawisku przemocy w rodzinie.

Dwie propozycje projektów do realizacji w ramach Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Miasta Włodawa na lata 2017-2020 zgłosiły Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej oraz Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna we Włodawie.

Projekt 1. Pomagam osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

Wnioskodawca:

Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej we Włodawie al. Piłsudskiego 64

Cel główny:

Edukacja w zakresie sposobów radzenia sobie ze zdiagnozowaną sytuacją przemocową

Miejsce realizacji:

Miasto Włodawa

Beneficjenci:

Pacjenci z podejrzeniem lub zdiagnozowanym problemem przemocowym.

Czas realizacji:

Lata 2017-2019

Projekt 2. Konferencja dotycząca praw i obowiązków nauczycieli odnośnie sprawowania władzy rodzicielskiej lub jej zaniechania.

Wnioskodawca:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna we Włodawie, ul. Partyzantów 17

Cel główny:

Popularyzowanie wiedzy z zakresu prawa – Kodeks rodzinny i opiekuńczy, instytucje pomocowe, procedury obowiązujące w szkole.

Miejsce realizacji:

Sala konferencyjna Starostwa Powiatowego we Włodawie

Beneficjenci:

Nauczyciele ze szkół i placówek wszystkich etapów edukacyjnych.

Partnerzy w realizacji projektu:

Przedstawiciele pomocy społecznej, Policji, prawnik.

Czas realizacji:

Druga połowa 2017 r.

SPIS TABEL I WYKRESÓW

Tabela 1. Rodzaje i formy przemocy	4
Tabela 2. Policyjne statystyki procedury „Niebieskie Karty” za lata 2012-2015	6
Tabela 3 Liczba mieszkańców Włodawy w latach 2013-2015	15
Tabela 4. Struktura wiekowa ludności miasta w latach 2013-2015	15
Tabela 5. Placówki oświatowe w mieście w roku szkolnym 2015/2016	16
Tabela 6. Przypadki występowania negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych ujawnionych w społeczności uczniowskiej szkoły	24
Tabela 7. Przypadki występowania dysfunkcji i patologii w rodzinach uczniów	25
Tabela 8. Rodziny i osoby w rodzinach, którym w latach 2013-2015 MOPS przyznał pomoc z powodu przemocy w rodzinie, alkoholizmu i narkomanii	28
Tabela 9. Środki finansowe (w zł) przeznaczone na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie w mieście w latach 2013-2015	29
Tabela 10. Działalność MKRPA w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w mieście w latach 2013-2015	29
Tabela 11. Pomoc udzielona przez PCPR we Włodawie w latach 2013-2015	31
Tabela 12. Podmioty świadczące wsparcie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w mieście	32
Tabela 13. Parafie rzymskokatolickie i innych Kościołów w mieście w 2015 roku.....	35
Wykres 1. Struktura ankietowanych według kryterium płci	17
Wykres 2. Struktura respondentów według kryterium wieku	17
Wykres 3. Czy przemoc w rodzinie jest istotnym problemem społecznym na terenie miasta?	18
Wykres 4. Znajomość przypadków występowania przemocy w rodzinie w mieście	18
Wykres 5. Najczęstsza przyczyna przemocy w rodzinie w mieście	19
Wykres 6. Czy Pani/Pana zdaniem istnieje ryzyko nasilenia się problemu przemocy w rodzinie na terenie miasta?	19
Wykres 7. Jakie czynniki Pani/Pana zdaniem mają wpływ na postępowanie sprawców przemocy w rodzinie?	20
Wykres 8. Jakie formy przemocy wg Pani/Pana wiedzy występują najczęściej w rodzinach zamieszkałych w mieście?	20
Wykres 9. Jak Pani/Pana zdaniem powinna zachowywać się ofiara przemocy w rodzinie?	21
Wykres 10. Kto jest najczęściej ofiarą przemocy w rodzinie w mieście?	22
Wykres 11. Kto jest najczęściej sprawcą przemocy w rodzinie w mieście?	22
Wykres 12. Jak Pani/Pan ocenia prowadzone w mieście działania profilaktyczne związane z problemem przemocy w rodzinie?	22
Wykres 13. Czy oferta pomocy dla ofiar przemocy w rodzinie jest wystarczająca?	23
Wykres 14. Czy oferta pomocy dla sprawców przemocy w rodzinie jest wystarczająca?	23
Wykres 15. Czy, biorąc pod uwagę trzy ostatnie lata, w Pani/Pana odczuciu przybyło przypadków dysfunkcji i zjawisk patologicznych w rodzinach uczniów?	26